Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...й 1921 оной ... 21-нээ гарана. | № 51 (18374) | 1990 оной мартын 2, пятница | Сэн 3 мүн.

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

ГАЗАР ТУХАЙ ХУУЛИ БАТАЛАГДАН АБТАБА

Хуулиин проект хоёр дахин парламентын заседани дээрэ табигдажа, үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдые үүдхэһэн, дүн хамта хахад жэлһээ дээшэ саг соо комитедүүдэй болон комиссинуудай хүдэлмэриин столнууд дээрэ табигдаһан байгаа гэжэ һануулха ёһотойбди. Энэ документ хадаа яһала һайнаар тэнсүүрилэгдэһэн юридическэ байгуулалжатай байна. Тэрэ оло дахин зүбшэн хэлсэгдэһэн, найруулагдаһан ажал ябуулгын үрэ дүн болоно гэжэ депутат **А. А. Никонов** тэмдэглээ.

Түрүүшын уншалгын үедэ мэргэжэлтэд газарые зээри болгохо, эзэмдэхэ, хэрэглэхэ, мэдэлдээ байлгаха тухай асуудалнуудаар халуун шанга хөөрэлдөөнүүдые хэһэн байха юм. «Газар хадаа эндэ ажаһуудаг арадуудай баялиг болоно» гэжэ баталха зуураа, проект тэрэниие хэрэглэхэ, мэдэлдээ байлгаха талаар бүхы эрхэ түлөөлэлгэнүүдые урдынхидал адли албан зургаануудта бэшэ, харин арадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ дамжуулна.

Заһагдаһан хуулиин проект дэлхэй дээрэ абтажа байһан бүхы экологическа ёһо гуримуудта тааралдуулан табигдана. Газарай хүрьһые сахин хамгаалгые урмашуулха ябадалда онсо анхарал хандуулагдана. Газар дайдаяа һайнаар эдлэжэ байһанай, оршон тойронхи байгаалиие сахин хамгаалһанай түлөө гүрэнһөө нэмэлтэ мүнгэн түлэгдэхөөр, мүн налог татабариин ба урьһаламжын хүнгэлэлтэнүүд хэгдэхөөр хараалагдана. Муугаар хэрэглэгдэһэн эдлүүриин газарые һайжаруулха гэһэн ойлгомжо совет хуули гаргалгада түрүүшынхеэ оруулагдаа.

А. А. Никоновэй хэһэн мэдээсэл депутадуудай зүрхэ сэдьхэлыень ханааба. Зарим хуулиин актнуудай социальна онсо удха шанартай байһан дээрэһээ һүүлэй хоёр үдэрэй хугасаа соо 5 хуулиин проектые зүбшэн хэлсэлгэ халуун шанга үгэ буляалдаануудта үнгэрһэн байгаа гэжэ һануулха ёһотойбди. «Онсо яаралтай», «ээлжээтэ бэшэ» гэһэн үгэнүүдэй ендэр дээрэһээ оло дахин дабтагдаһаниинь гайхалтайшье бэшэ. Энэнь тон шухала удха шанартай, дары түргөөр шиидхэгдэхэ эрилтэ табиһан асуудалнуудай зүбшэн хэлсэгдэһыень үшөө дахин һануулна бшуу.

Мүнөөдэр, Верховно Соведэй хуулинуудые баталан абалгын үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдэй ээлжээтэ, түсэбөөр хараалагдаһан хуудаһые нээхэдэнь, тэрэнэй гэшүүд эндэхи байдалые улам түгшүүрилтэй болгонгүй, заатагүй үгэеэ ойлголсожо, парламентын ёһо гуримда — олонхиин һанамжые үгэ дуугүйгөөр бэелүүлхэ хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлбэ. Хабарай ерэтэр оройдоол хэдэхэн час үлэбэ. Хуулиие найруулан тодорхойлолгын бүхы юумэн үглөөдэр полидо гарахые бэлдэжэ байһан таряашанда тиимэшье шухала удхатай бэшэ гэжэ депутат В. И. Белов мэдүүлһэн байгаа.

Хэдэн депутадууд статьянуудта тодорхой ажаглалтануудые хэбэ. Эдэнэй олонхид яһала торамжатай, шухала удха шанартай байна гэжэ түрүүлэгшээр һууһан **А. И. Лукьянов** тэмдэглэхэ зуураа, Верховно Совет энэ хуулиин хуби заяае шиидхэхэ ёһотой гэжэ мэдүүлээ. Союзна республика бүхэнэй Газар тухай хуулинуудаар тэдэ нэмээгдэхэ, хүгжөөгдэхэ зэргэтэй.

Хуулиин проектын бүхы 12 бүлэг орон дотор газарай реформын үндэһэ һуури болоожо, олонхиин дуугаар баталагдан абтаһан байна. Бүхы дээрэнь хуулиие мартын 15-һаа хүсэндэнь оруулха тухай Верховно Соведэй тогтоол мүн лэ абтаба.

Сессиин хаамал пленарна заседани мартын 1-дэ үнгэргэгдэжэ, Закавказидахи байдалые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлүүлэгдэхэ юм. Удаань неделиин дүүрэтэр депутадууд комитедүүд болон комиссинуудта хүдэлхэ. Гурбадахи сессиин, арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съездын үзэмжэдэ табигдаха документнүүд бэлдэгдэхэ. Засагай нютагай зургаануудта болохоёо байһан һунгалтануудтай дашарамдуулан, олохон депутадууд өөһэдынгөө һунгуулиин округуудта ошохо байна.

(ТАСС).

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

М. С. ГОРБАЧЕВ Дж. БУШТАЙ ТЕЛЕФОНООР ХӨӨРЭЛДЭБЭ

Һанамжануудаа ходо ходо хэлсэжэ байлгын үндэһөөр февралиин 28-да Джордж Буш М. С. Горбачевтой телефоноор хөөрэлдэбэ. Улсхоорондын зарим шухала асуудалнууд, тэрэ тоодо һаяхан Никарагуада болоһон һунгалтын дүнгүүдтэй холбоотой байдал, Европо түбидэхи аюулгүй байдалай зорилгонууд, тэрэ тоодо Германиин асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгада бэлдэлгэдэ хабаатай асуудалнууд мүн лэ хэлсэгдээ.

(ТАСС).

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани февралиин 27-до болобо. Арбан нэгэдэхи зарлалай Россин парламентын ба тэрэнэй Президиумэй ажал ябуулгын дүнгүүд тэрээн дээрэ согсологдоо. Россин Федерацида, гүрэнэй, ажахын ба социально-соёлой байгуулалтын үндэһэн шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ, политическэ ба экономическа реформонуудые бэелүүлгэдэ, арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй хүдэлмэриие үндэһөөрнь һайжаруулгада республикын гүрэнэй засагай дээдын зургаан гол анхаралаа хандуулһан байгаа.

КПСС-эй XXVIII съездын үзэмжэдэ табигдаха КПСС-эй ЦК-гай Платформын проект соо тодорхойлогдоһон Советскэ Союзда Президентын засагые тогтоохо, Президентын — Совет гүрэнэй толгойлогшын тушаалые бии болгохо тухай дурадхалые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум дэмжэбэ.

РСФСР-эй, автономито республикануудай ба нютагай Соведүүдэй арадай депутадуудай һунгалтада бэлэн болоһон тухай асуудал шагнагдаа.

Тэдэнэй этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдэй болзорой дүүрэһэнтэй дашарамдуулан, РСФСР-эй районно (городской) арадай сүүдүүдэй арадай заседательнүүдые һунгаха ээлжээтэ һунгалта үнгэргэхэ тухай асуудалые Президиум мүн лэ хаража үзэбэ.

Хонжоо наймаантай тэмсэлые шангадхаха талаар шиидхэхы хэмжээнүүдые абаха тухай эрхэтэдэй, ниитын эмхинүүдэй олон тоото дурадхалнуудые хараада абажа, Верховно Соведэй Президиум энэ асуудалаар Указ баталан абаба. Тэрэ хэблэлдэ толилогдохо юм.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. И. Воротников заседаниие хүтэлөө.

(ТАСС).

[АРЕ]НДАТОРНУУД [Ш]ЭЖАЛТАТАЙ

...ной Загаһатын совхозһоо худалдажа абаа юм. Үүсэлэгдэхээр голодоһондо гаргагдаһан гэхэ гү, али 6-дахяа гү, али долоодохиёо хурьгалжа байһан энэ һүрэгһөө мүнөө жэл түлыень абаад, һайн үүлтэрэй хонидые олошоруулха зорилгоор иимэ наймаан хэгдээ юм ха. Һайнаар бодомжолоо һаа, зүбшье ааб даа. Манай совхоздол адли ажахыда һайн үүлтэрэй эмэ түлгэ, хусануудые худалдажа абаха мүнгэ зөөришье байхагүйл. Голодоһондо гаргагдаһаншье һаа, яһала һайнаар, хүшэ тамираа доошолуулангүй ондо ерожо байна. Абтаһан хурьгадыньшье ондоохон, бэеэр томо, нооһо ехээр үгэдэг үүлтэрэй гэжэ абаһаар ойлгохоор, арһаниинь уршышанхай, нюсэгэн бэетэйнүүд лэ. Бидэ байгша ондо эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлхэл хабди. Эхирнүүд олон, —гэжэ ахалагша хонишон Константин Жалсараев хөөрэнэ.

Арендаторнуудта үналагдадаг 50 гектар сабшалан, «Т—25» түхэлэй хүнгэн трактор, даалгагданхай. Нёдондо ган гасуурай бэрхэшээлдэ ороошье һаа, хонишод 1200 центнер үбһэ һүрилжэ абаа һэн. Намартаа хонишод һүрэгтөө үбэлжэлгын хаһада эдюулхээр совхозһоо холимог тэжээл, тээрмэдэгдэһэн орооһо худалдажа абаа. Жэшээлбэл, холимог тэжээл центнерэй 15 түхэригөөр, тээрмэдэгдэһэн орооһо центнерэй 12 түхэригөөр худалдажа абаад бүхыдэнь газаагаа асаранхай, томо хайрсагууд соо аятайханаар хээд, һолоомоор хушанхай байгаа һэн.

— Намар талха тарианай байһан сагта хүрэхэ соонь худалдажа абаад асараа хүм. Энээниие хойшолуулжа болохогүй. Хэрбээ үбһэ ехээр бэлэдхэһэн һаа, үнэ сэнтэй талха тарианай зүйл багаар абаха һэмди. Мүнөө жэлэй хабарһаа сабшалан дээрээ һайса хүдэлжэ, үналжа, үтэгжүүлжэ хүдэлмэрөө ээн ёһоор эмхидхэхэ хүсэлэн бии. Сабшалангайнгаа үргаса дээшэлүүлжэ бираагүй һаа, арендаторай ажал өөдэлхэгүй байна,— гэжэ Сэсэг Дабацыреновна хэлээ һэн.

Жалсараевтанай ехэ басаган Сурана нютагайнгаа дунда һургуули түгэсхөөд, хоёрдохи жэлээ хонишоноор ажаллана. Мүнөө хонишодто туһа сүлөөгүй сагынь хүрэжэ ерэнхэй. Гансашье хурьга абаха бэшэ, мүн абтаһан түл түрэсөө бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Эртүүр абтаһан хурьгадынь мүнөө һайхан үбһэ, талха тарианай зүйл шэмхэлэн эдижэ захаланхай.

— Эндэхи газар һайн. Сабшалангайнь үрэжэл гэмгүй, үһалаа һаа, үбһэн абтаха. Минии һанахада, хонидойнгоо энэ байрыс—үбэлжөөниие тэрүү-үү тэрэ баруун-хойно абаашажа баряа һаань һайн һэн. Хэрбээ тэндэ шэнэ үбэлжөөнтэй болоо һаа, зөөхэгүй, түхэреэн жэл соогоо нэгэл байрадаа байха һэмди. Тиихэдээ эндэ мянганшье хониной һүрэг даажа абахаар бэлэй. Арендаторнууд нэрэтэй манда ажахымнай энэ бага трактораа худалданагүй. Ондоо нютагуудта дуратай һаань, арендаторнуудта машина, техникыень худалдадаг байна. Харин манда ерсана. Урдандаа унаагай мори бэһэл арендээр абадаг һэмди. Мүнөө совхозһоо мори худалдажа абаабди. Энэ талаар шиидхэгдээгүй асуудал, «мүлигдөөгүй» юумэн бии. Совхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд, илангаяа бухгалтериин албанай хүдэлмэрилэгшэд арендаторнуудта этигэнэгүй ха. Эдэнэйл эмхидхэһэн «гохо», «дэгээһээ» ажалай эмхидхэлэй шэнэ гурим үргэнөөр дэлгэрнэгүй,— гэжэ, Константин Дымбрылович Жалсараев хэлээ һэн.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

Ивалгын районой «Заветы Ильича» совхоз.

Зурагууд дээрэ: ахалагша хонишон К. Жалсараев, тэрэнэй наһанайнь нүхэр, һунгуулиин Сэлэнгын национально-территориальна 89-дэхи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн С. Аюшеева. Хонишод-арендаторнуудай ехэ басаган Сурана.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ ХУРАЛДААН

СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин февралиин 28-да болоһон пленум дээрэ хубилган шэнэдхэлгэдэ олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй дүүргэдэг үүргэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэһэн байгаа. СССР-эй Журналистнуудай холбооной хүтэлбэри тухай, тэрэнэй VII съездые зарлаха тухай асуудалнууд зүблэхэ зүйлдэ табигдаба.

Орон дотор болоожо байһан хубилалтануудай СССР-эй Журналистнуудай холбоондо мүртэй нүлөө үзүүлээгүй байһаниинь тоншье гайхалтай гэжэ пленум дээрэ тэмдэглэгдээ. СССР-эй Журналистнуудай холбооной президиумдэ, правленидэ этигэл найдалаа бараһан тухай асуудал холбооной хүтэлбэрилхы зургаануудай хүтэлбэридэ ороной хэдэ хэдэн журналистнуудай эмхинүүдэй горитой ехэ эрилтэнүүдые табиһан ушар жэшээ болоно. Үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдэй һүүлээр пленумдэ хабаадагшад олонхиин дуугаар хүтэлбэрилхы зургаануудай этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдые мэдэрһэн байгаа. Өөрынь гуйлтаар В. Г. Афанасьев СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшын тушаалһаа сүлөөлэгдөө.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. А. Медведев пленум дээрэ үгэ хэлэбэ. Мүнөөнэй эрхэ байдалда, тусхайлбал, партиин XXVIII съездэ бэлэдхэлэй үедэ олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдаһан зорилгонуудта тэрэ дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байгаа.

Пленумдэ хабаадагшад «Известия» газетын ахамад редактор, СССР-эй арадай депутат И. Д. Лаптевые СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшээр һунгаба.

СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо И. А. Зубков хабаадахи асуудалаар үгэ хэлээ. Холбооной олохон шатануудта үндэһэн шухала хубилалтануудые дары бэелүүлгэ хэдэн шухала зорилгонуудые табина. Тэдэниие хойшолуулашагүйгөөр шиидхэхэ хэрэгтэй гэжэ тэрэ мэдээсээ. Энээнһээ улемжалан, эмхиин Уставаар хараалагдаһан болзорые хүлеэжэ байнгүй, ороной журналистнуудай съездые энэ жэлдэ зарлаха шухала.

Хэдэн областной болон хизаарай эмхинүүдэй найруулан тодорхойлһон РСФСР-эй Журналистнуудай холбоониие байгуулха һанал бодол тухай «Советская Россия» газетын ахамад редактор В. В. Чикин хөөрэбэ. Шэнэ эмхиин Уставые зохёохо, Россин журналистнуудай эмхиие байгуулгын съездэ бэлдэхэ хүдэлмэриин бүлэг эмхидхэгдээ гэжэ тэрэ мэдээсээ. СССР-эй арадай депутат М. Н. Полторанин Хэблэл тухай Хуулиин проект дээрэ ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тухай мэдээсэбэ.

СССР-эй Журналистнуудай холбооной VII съездые байгша оной июлиин һүүл — августын эхин багта зарлаха шиидхэбэри пленумдэ хабаадагшад баталан абаад, холбооё үндэһөөрнь шэнэдхэлгын гол шэглэлнүүдые, шэнэ Уставые тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэхые дурадхаһан байгаа. Съездэ делегадуудые эльгээлгын хэм хэмжээнүүд тодорхойлогдоо. Тэдэниие дэбжүүлгын ба һунгалгын гуримые тодорхойлхыень нютагай журналистнуудай эмхинүүдтэ дурадхагдаба.

СССР-эй Журналистнуудай холбооной мэдүүлгэ пленум дээрэ абтаба. Тусхай тушаалтадай гү, али «митингово демократи» гэдэгэй зүгһөө ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр шүүмжэлэгдэдэг, хашагдадаг журналистнуудые, олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые батаар дэмжэхэ тухай тэрээн соо хэлэгдэнэ. Иимэ зорилготойгоор хуулиин бүхы шухала хэрэгсэлнүүдые ашаглажа, СССР-эй Журналистнуудай холбоон газетэнүүдэй, журналнуудай, радио болон телевидениин хүдэлмэрилэгшэдые шууд сэхээр хамгаалха байна.

СССР-эй Журналистнуудай холбооной хэблэлэй ажал ябуулгын, олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй социальна талаараа хамгаалагдангы байлгын, бусад хүлһэнэй зарим асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай Үзэл сурталай таһагые даагшын орлогшо Г. В. Пряхин үгэ хэлэбэ.

(ТАСС).

БЭЛЭН ШЭНГЕЭР ҺАНАГДАНА ГҮ? ТИИМЭШЬЕ БЭШЭЛ ДАА

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Арадай депутадуудай Соведүүдэй һунгалта болотор оройдоол хоёр үдэр үлэбэ. Мартын 4-дэ республикымнай һунгагшад засагай дээдын зургаануудта түлөөлэгшэдөө тодорхойлхо ёһотой. Юрэдөө, эдэнэй олонхид хэнэй түлөө дуугаа үгэхые тодорхойлоо аабза. Ушар иимэһээ һунгуулиин хайрсагууд руу бюллетеньнүүдые табихань лэ үлөөд байна гэжэ һанагдана. Һанаха мэтэ, һунгахада бэлэн шэнги байдаг гээшэ.

Теэд энэнь бодото дээрээ тиимэ бэлэхэн гээшэ гү? Нёдондо хабар үнгэргэгдэһэн СССР-эй арадай депутадуудые һунгалгын дүнгүүдые шэнжэлгын харуулһанай ёһоор хайшан гээд дуугаа үгэхэ ёһотойб гэжэ олохон һунгагшадта ойлгуулаагүй байһан дээрэһээнь һунгуулиин комиссинууд хэдэн арбаад мянган һунгуулиин бюллетеньнүүдые үнэнтэ бэшэ гэжэ тоолоо һэн.

Эдэ бүхы асуудалнуудта харюусаха гүйлтатайгаар манай штатнабэшэ корреспондент Б. Бадмаев Буряадай АССР-эй арадай депутадуудай һунгалта үнгэргэхэ Түбэй һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ А. Б. Бардоновто, республикын Верховно Соведэй Президиумэй эмхидхэлэй таһагые даагша В. Ч. Нимаевта хандаба.

А. Б. Бардонов: — Һунгуулиин участогай списогто оруулагдаа гээшэ гүб гэжэ һунгагша бүхэн һунгалтын болохоһоо хэдэн үдэр урда тээ шалгаха ёһотой байһанда анхаралаа хандуулан, энэ асуудалда харюусажа эхилхэ байнаб. Һунгалтын үдэр болотор 18 наһаяа гүйсэһэн, саг үргэлжэ гү, али саг зуураар һунгуулиин участогай газар дээрэ ажаһуудаг, һунгалта тухай Хуулиин 2-дохи статьятай зохилдуулан, дуугаа үгэлгэдэ хабаадаха эрхэтэй РСФСР-эй эрхэтэд списогүүдтэ оруулагдадаг гээшэ. Һунгагша дуугаа үгэхын тула бусад һунгуулиин участогуудай списогүүдтэ оруулагдаха ёһогүй.

В. Ч. Нимаев: — Списогүүдтэ оруулагдаагүй, тэдэнэй бүгэдэ ниитын үзэмжэдэ табигдаһанай һүүлээр шэнэ газарта ажаһууһаа ерэһэн гү, али элдэб ушар шалтагаануудаар гол списогто оруулагдаагүй һунгагшад һунгалтын үдэр паспортаа харуулжа, тэдэнэй гуйлтаар нэмэлтэ списогто оруулагдаха байна.

А. Б. Бардонов: — Тиин мүнөө ямар ушарта һунгуулиин бюллетеньнүүд үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдодог тухайнь хэлээ. Тогтоогдоогүй түхэл шэнжэтэй һунгуулиин бюллетеньнүүд, мүн дуугаа үгэлгын үедэ нэгэ кандидадһаа олон хүнэй үлөөгдэһэн бюллетеньнүүд үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдодог. Үнгэрэгшэ хабар иимэл шалтагаанаар (һунгуулиин бюллетеньдэ хоёр-гурбан, заримдаа арадай депутадуудай кандидадуудай бүхы фамилинууд үлөөгдэшэһэн байгаа) үсөөн бэшэ һунгуулиин бюллетеньнүүд үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдоо һэн.

— Хэрбээ арадай депутадта бүхы кандидадуудай фамилинуудые зуражархёо һаа, тиимэ һунгуулиин бюллетень үнэнтэ гэжэ тоологдохо гээшэ гү? — гэжэ олохон һунгагшад асууна. Тиигэхэ, үнэнтэ гэжэ тоологдохо. Юундэб гэхэдэ, энэ ушарта һунгагша арадай депутадта бүхы кандидадуудые буруушааһан болоно бшуу.

В. Ч. Нимаев: — Александр Бадлаевичай үгэһэн харюу нэгэ мандадтай һунгуулиин округуудта үнгэргэгдэхэ һунгалтада хабаатай байна. Мүнөө арадай депутадуудай сельскэ ба поселково Соведүүдтэ олон мандадтай округуудаар һунгалта үнгэргэгдэхэ. Эндэ дуугаа үгэлгын гурим зарим тэды илгаатай юм. Хэдэн арбаад хүнэй фамилинуудай оруулагдаһан һунгуулиин бюллетеньдэ һунгагша буруушаажа дуугаа үгэһэн арадай депутадта кандидадуудай фамилинуудые зураха ёһотой.

— Һунгалтын үдэр республикын ондоо нютагта ошоод байһан һунгагша дуугаа үгэлгэдэ хабаадаха эрхэтэй гү? — гэһэн асуудал редакцида эльгээгдэһэн олохон бэшэгүүд соо табигдана.

В. Ч. Нимаев: — Тодорхой жэшээ дээрэ энэ асуудалдатнай харюусаха байнаб. Һунгалтын үдэр Аршаан курортдо амаржа байһан Прибайкалиин райондо пропискатай һунгагша һунгуулиин территориальна 804-дэхи округһоо, национально-территориальна 90-дэхи округһоо РСФСР-эй арадай депутадуудта кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэ эрхэтэй. Юундэб гэхэдэ, Прибайкалиин болон Түнхэнэй районууд энэл округуудта суггаа ороно бшуу. Участково һунгуулиин комисси (Буряадай АССР-эй, районно ба поселково Соведүүдэй арадай депутадуудай һунгалта үнгэргэхэ) бусад һунгуулиин бюллетеньнүүдые үгэхэ ёһогүй. Нэмэлтэ списогүүдтэ оруулагдаһанайнгаа һүүлээр лэ Прибайкалиһаа ерэһэн хүн Түнхэнэй районда дуугаа үгэхэ байна.

— Дуугаа үгэлгын саг, гурим хубилаа гү?

А. Б. Бардонов: — Нёдондо жэлэй һунгалтануудтай жэшээбэл, хубилалтанууд болоогүй. Дуугаа үгэлгэ нютагай сагаар үглөөнэй 7 часһаа үдэшын 8 час болотор үнгэргэгдэхэ. Нютагай эрхэ байдалые харгалзажа, Түбэй һунгуулиин комисситай зүбшэн хэлсээд, участково һунгуулиин комиссиин дурадхалаар окружной һунгуулиин комисси дуугаа үгэлгын сагые хубилгаха аргатай. Тиихэдэ дуугаа үгэлгэ 6 часһаа эртэ эхилхэ, 22 часһаа хойшо гараха ёһогүй. Һунгалта болотор арбан хоногһоо оройтуулангүй дуугаа үгэлгын болзор тухай шиидхэбэри абтаха зэргэтэй.

В. Ч. Нимаев: — Онсо ушарнуудта РСФСР-эй Верховно Соведэй гү, али тэрэнэй Президиумэй зүбшөөлөөр, арадай депутадуудта кандидадуудтай хэлсэһэнэй үндэһөөр холын, хүрэхэнь бэрхэтэй нютагуудта дуугаа үгэлгэ болзорһоо урид, гэбэшье һунгалтын эхилтэр долоон хоногһоо урид бэшэ саг соо үнгэргэгдэхэ аргатай. Нюусаар дуугаа үгэлгын кабинанууд түхеэрэгдэхэ, һунгуулиин бюллетеньнүүдые үгэхэ газарнууд тодорхойлогдохо, һунгуулиин хайрсагууд табигдаха ёһотой. Һунгалтын үдэр арадай депутадуудта кандидадуудай түлөө идхалга хэжэ болохогүй. Энэ ушар Хуулиар хоригдонхой.

— Дуугаа үгэлгые эхилхын урда тээ, дуугаа үгэлгын үедэ һунгуулиин участогта һунгуулиин хайрсагуудые лацадалгын гү, али нээлгын үедэ участково болон окружной һунгуулиин комиссинуудай гэшүүдһээ гадна, хэд һунгуулиин участогта байха эрхэтэйб?

А. Б. Бардонов: — Участково комиссинуудай бүхы заседанинуудтал адли, ажалша коллективүүдэй, ниитын эмхинүүдэй, тусхай дунда ба дээдэ һургуулинуудай коллективүүдэй, ажаһуудаг газарнуудай түлөөлэгшэд, сэрэгэй алба хаагшад, этигэмжэтэ нюурнууд, олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй түлөөлэгшэд байха эрхэтэй. Дээрэ дурсагдаһан хүнүүдэй эрхэ түлөөлэлгэнүүд зохихо саарһа дансаар үнэмшэлэгдэжэ, һунгалтын болохоһоо хоёр хоног урда тээ һунгуулиин комиссида мэдээсэгдэхэ ёһотой. Тэдэнэр һунгуулиин комиссинуудай хүдэлмэридэ хамааралсаха ёһогүй.

— Нёдондо хабар СССР-эй арадай депутадуудай һунгалта үнгэргэхэ талаар һунгуулиин Зэдын территориальна округто дуугаа үгэлгые тоолохо үедэ ёһо гурим хазагайруулагдаһан байгаа. Тиимэ бээз?

В. Ч. Нимаев: — Иимэ ушар баримтанууд Зэдын болон Түнхэнэй районуудта үзэгдөө һэн. Мүрдэн шалгахын тула хуули сахидаг зургаануудые хабаадуулха баатай болоо һэмди.

А. Б. Бардонов: — Һунгуулиин комиссинуудай гэшүүд, гүрэнэй ба ниитын зургаануудай тушаалтад һунгуулиин документнүүдые заһаад байбал, хуулиин харюусалгада, уголовно харюусалгада хабаадуулагдаха байна.

В. Ч. Нимаев: — Һунгалтын Хуулиие хазагайруулхагүйн тула һунгуулиин округ бүхэндэ хуули ёһонуудые наринаар сахиха хэрэгтэй.

РСФСР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ОКРУЖНОЙ ҺУНГУУЛИИН КОМИССИНУУДАЙ МЭДЭЭСЭЛ

«РСФСР-эй арадай депутадуудай һунгалта тухай» РСФСР-эй Хуулиин 34-дэхи статьятай зохилдуулан, РСФСР-эй арадай депутадуудта удаадахи кандидадууд өөрынгөө кандидатурануудые болюулба:

Зубков Владимир Александрович, Улаан-Үдын 1-дэхи ТЭЦ-эй директор, Улаан-Үдын городской территориальна округһоо;

Мангерова Нина Михайловна, Улаан-Үдэ хотын 32-дохи һургуулиин һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин талаар директорэй орлогшо, Октябрьска территориальна 808-дахи округһоо;

Хажеев Максим Иванович, элшэ хүсэнэй ба электрификациин үйлэдбэриин «Бурятэнерго» нэгэдэлэй ахамад экономист, Железнодорожно национально-территориальна 91-дэхи округһоо.

Ю. В. МУЗЫКА, О. В. МАТХАНОВА, В. Б. ЦЫБИКЖАПОВ, РСФСР-эй арадай депутадуудай һунгалта үнгэргэхэ окружной һунгуулиин комиссинуудай түрүүлэгшэнэр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТЫН НЭРЭ ХҮНДЭ

ҮНЭН ЮУМЭН ИЛАА

Гурбан жэлэй саада тээ 1986 оной намар С. Г. Санжиев манай колхоздо хүдэлхэеэ ерээ hэн. Ажахын гэшүүдэй хамтын суглаан боложо, бидэ тэрэниие колхозойнгоо правлениин түрүүлэгшээр hунгаа бэлэйбди. Тиихэдэл түрүүшынхеэ Сергей Гончикжаповичтай танилсажа, удаань сугтаа хүдэлжэ, бэе бэеэ бодотоор мэдэхэ хүнүүд болоо гээшэ бээбди. Тиигэжэ хэлэхэдэм нэгэшье алдуу болохогүй гэжэ hананаб.

Профкомой түрүүлэгшэ байhан хадаа колхозойнгоо гэшүүдэй социально-соёлой хүгжэлтэдэ, холо, ойрын гүүртэ, отаранууд дээрэ хүдэлдэг зоной байра байдалые hайжаруулха, мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ харюусамаар болгохо хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулдаг байгааб. Мүн энээн тухайгаа шэнэ түрүүлэгшэдэ ходол хэлэдэг, дуулгадаг бэлэйб.

Тиихэдэмни Сергей Гончикжапович урдандаа партийно-совет эмхинүүдтэ хүдэлhэн, ажахын хүтэлбэрилэгшөөр ябаhан хүн хадаа оруулhан мэдүүлгэ-дурадхалнуудыем ханамжатайгаар шагнаад, арга боломжонуудаа хаража үзөөд, ажабайдалда бэелүүлэгдэмээр зүйлнүүдыень тэмдэглэн абажа, олоной үзэмжэдэ табидаг, hүүлэээрнь хэрэг дээрэнь бэелүүлдэг hэн.

Үнгэрhэн эдэ жэлнүүдэй хугасаа соо манай колхоз экономикоёо хүгжөөжэ, социальна талааршье урагшатай алхамуудые хээ. Ажахын олзо оршонь жэл бүхэндэ ургана. Хүн зонойемнай байра байдалшье hайжараа.

Колхозой Мужыха, Поперечнэ, Улзытэ тосхонуудта үйлэдбэриин болон соёлой барилганууд хэгдэжэ эхилээ. Мүн саашадаашье энэ хэрэг урагшатайгаар эмхидхэгдэн ябуулагдахаар хараалагданхай. Дурсагдаhан эдэ hууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар баталан абтаhан хэмжээ ябуулганууд удаа дараалан бүтээгдэнэ.

Колхозой түб hууринай гол үйлсэ гудамжанууд hүниин сагта электрын элшэ хүсөөр гэрэлтүүлэгдэдэг болоо. Эндэ хүүгэдэй ясли-сад, автотелефонно станци гэхэ мэтын байшангууд ашаглалгада оруулагдажа, нютагаархидаймнай сэдьхэл баясуулна.

Поперечнэ hууринай hургуулиин дэргэдэ спортивна зал бодхоогдоо. Одоол тиигэжэ тэндэхи залуушуул болон hургуулиин үхибүүд үбэлэй үедэшье сүлөө сагаа ашаггайгаар, өөртөөшье, бусадташье туhатайгаар үнгэргэхэ аргатай болоо.

Урдандаа бараг hуурин байhан аад, hүүлэй хорёод жэлэй хугасаа соо орхигдожо, хоохон бууса боложо байhан Улзытэ тосхониие hэргээн хүгжөөхэ талаар горитой юумэн хэгдэжэ байна. Эндэ hургуули, сад, соёлой гуламта гэхэ мэтэ бии болгогдохо, шэнэ барилганууд хэгдэхэ юм.

Манай «Дружба» колхозой социальна талаар хүгжэлтын hайшаалтай эдэ хэрэгүүдтэ правлениин түрүүлэгшэ С. Г. Санжиевай оруулhан хубита аргагүй ехэ гэжэ хэлэхэ шухала. Хараалhан бүхы хүсэлөө бэелүүлхэ гээшэ тиимэшье хүнгэн хэрэг бэшэ юм даа. Илангаяа барилгын хүдэлмэри хэхэ гэхэдэш, энэ тэрэ хэрэгсэлнүүд дутаалдаад лэ байха юм.

Тэрэл түрүүшынгээ суглаан дээрэ бидэ С. Г. Санжиевтай танилсахадаа, тэрэнэй яагаад, хайшан гэжэ, ямар шалтагаанаар бүридхэлэйнгөө карточкада бэшэлгэтэй шанга донгодолго абаhан тухайнь нюуса, нөөсэгүй мэдэжэ абаа hэмди. Гэбэшье тэрэнэй залуухаа эхилжэ, олон жэлэй хугасаа соо комсомолой болон партийна, ажахын ба совет органуудта хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй байhыень хараадаа абажа, ажахыемнай хүтэлхыень найдаа бэлэйбди.

Партиин Уставаар хараалагдаhан сагай хүрэжэ ерэхэдэ, КПСС-эй обкомой бюро коммунист С. Г. Санжиевта үгтэhэн шанга донгодолгые болюулха шиидхэбэри баталан абаhан байха юм.

Байгша оной январь hарада партиин обкомой бюро манай колхозой правлениин түрүүлэгшэ, коммунист С. Г. Санжиевай оруулhан мэдүүлгые хаража үзөөд, тэрэнэй гэм зэмэгүй байhые хараада абажа, нэрэ хүндыень сагааруулаа. Энэнь бидэниие ехэтэ баясуулба. Имагтал хубилган шэнэдхэлгын арюун сэбэр амисхалай манай ажабайдалда үдэр бүри шахуу нэбтэрэн орожо байhанай ашаар үнэн сэхэ юумэн илаба гээшэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ партиин XXVIII съездын үзэмжэдэ табигдаха КПСС-эй ЦК-гай Платформотой танилсаад байхадаа, манай парти хадаа хүниие, эрхэтэдэй нэрэ хүндые хамгаалха талаар аргагүй ехэ хараа түсэбүүдтэй, зорилготой байна гэжэ ойлгооб. Имэ партиин гэшүүн ябаhандаа би омогорхонооб. Тиимэhээ коммунистын нэрэ хүндые үргэхэ, харюусалгыень улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хамаг хүсэл зоригоо зорюулхаб.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ,
ажалай ветеран,
түсхайта пенсионер.

Хубилган шэнэдхэлгын замаар

ШАНГА ЭРИЛТЭ ТАБИГДАХААР БОЛОО

Наян наhанайнгаа дабаа өөдэ махажа ябаhан пенсионер намда мүнөө газетэ уншаха, телевизорэй дамжуулгануудые хараха, радио шагнахаhаа ондоо ажал үгы юм. Тиимэhээ энэ дэлхэйдэ, манай үргэн ехэ орон соо ямар юумэнэй боложо байhыень сохом лэ алдангүй мэдэжэ абанаб. Заримдаа эдэ бүгэдые шагнахада, уншахада айдаhатайшье байдаг. Юрэдөө, hая болотор имэ үйлэ хэрэгүүдэй манай республикада болохогүйдэнь hанаа амархан байгааб. Теэд бүри hаяхан «Правда Бурятии» болон «Молодежь Бурятии», «Профсоюзный вестник» газетэнүүдтэ толилогдоhон хэдэн материалнуудые — Буряадай эрдэмэй түбэй нээмэл партийна суглаанhаа хэгдэhэн тоосоо, мүн партиин ветерануудай бүлэгэй бэшэг болон эдеэ хоолой продуктнуудые, эд барааа хубаарилан худалдажа абаха талаар өөhэдтөө доохонуур хүнгэлэлтэнүүдые эмхидхэжэ, дура зоргоороо аашалжа байhан республикын засагай дээдын зургаануудай зарим хүтэлбэрилэгшэдэй гутамшаг муухай ябадалые балшыса элирүүлhэн корреспонденцинүүдые уншахадаа, ямархан мэдэрэлдэ абтаа гээшэбиб. Богонёор хэлэхын аргагүй.

Би үнинэй коммунист хүн гээшэб. Эсэгэ ороноо хамгаалгын үхэлтэ дайнда хабаадалсажа, хүндөөр шархатаhан байхаб. Фронтhоо бусаад, арадай ажахын hалбаринуудые хүгжөөлгэдэ бүхы наhаяа зорюулааб. Би юрын автомашинын жолоошон мэргэжэлтэй байhанби. Тиимэhээ бүхы наhан соогоо республикын нютаг бүхэндэ шухала хэрэгтэй ашаа зөөжэ гараhан гээшэб. Ажал хэхэ хүсэн соогоо яhалашье олон хүнтэй уулзаhан, нүхэсэhэн аабзаб. Минии таниха нүхэд соо тэрэ холын Баунтын районой Карафтидай, Варваринскын ортонhоо эхилээд, Түнхэнэй, Баргажанай буряадуудшье, үнгэрhэн жэлнүүдтэ нишэ нютагжахаар ерэhэн татаар, чуваш, башкир, белорус, украин болон бусад үндэhэ яhатан бии байха. Илангаяа харгын утые дахан ябадаг автомашинын жолоошон хээзэдэшье нүхэдөөр олон hэмнай даа. Юрэдөө мүнөө эдэ нүхэд тухайгаа муу үгэ хэлэхэ аргагүйб, имэ үгэ олдохошьегүй. Теэд «Правда Бурятии» газетэ уншахадамни, А Праведниковай бэшэhэн томохон статья соо ород, буряадууд засагаа булялдажа захалаа гэжэ хэлэгдэнхэй байбал даа. Энэ юун гээшэб? Эбтэй эетэй ажаhуужа, ажаллажа байhан улад зониие хүлгүүлхэ, хоорондонь хёмороо зүришэлдөө гаргаха гэhэн зорилготойгоор бэшэгдээ гү?

Энэ томо статьягай толилогдоhоной удаа хоёрдохи үдэрынь—февралиин 25-да Улаан-Үдын Соведүүдэй талмай дээрэ олон хүнэй хабаадалгатай митинг үнгэргэгдэбэ. Энэнь ба-hа юун гээшэб гэжэ абаhаар гайхааб. Тэндэ партиин обкомой аппарадые тушаалhаа буулгахыень дурадхаhан үгэнүүд яhала соностоо. Энэ митинг дээрэ партиин обкомой ядахын сагта нэгэ түлөөлэгшэ харюугай үгэ хэлэхэ гэжэ хүлеэhэмни дэмы байбал даа. Энээндэнь бүришье голхорооб.

Мүнөө мартын 4-дэ үнгэргэгдэхэ hунгалтын урда тээ хаа-хаанагүй уулзалганууд эмхидхэгдэжэ, арадай депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэhэн гэхэ гү, али зоной найдабарида хүртэхөөр хүнүүд өөрынгөө программа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэнэ. Мүн телевиденеэр гү, али радиогоор олон хүн зоной hонорто зорюулжа үгэ хэлэдэг кандидадууд захагүй олон даа. Теэд эдэ кандидадуудай дилэнхинь үгэ хэлэхэдээ, партийна аппарадай хүдэлмэриие сэхэ шүүмжэлнэ. Имэ шүүмжэлэл хэрэгтэй. Шүүмжэлэлгүйгөөр ажалаа hайжаруулхамнай хүшэр ха юм. Тиин гэhээ зарим хүтэлбэрилэгшэд энэ шүүмжэлэлыень аппарадай хүдэлмэрилэгшэдhээ холодуулан зайсуулжа, Коммунис партиие шүүмжэлдэг болоо. Энэ буруу. Хүн бүхэнэй шүүмжэлэлые тон наринаар шэнжэлэн, бодомжолбол, партидамнай шүүмжэлэлэй дуhалшье сасаргүй.

Партийна аппарадта элдэб далда аргаар орожо, тушаал эзэлэгшэд бүхы гутамшаг муухай үйлэ хэрэгүүдээ өөрhөө холодуулжа, Коммунис партиингаа нангин нэрэдэ тохоходоо, ямар ехэ хоро хүргэжэ, хохидол ушаруулна гээшэб.

Мүнөө хүнүүдhээ дуулахада, ажалай журам hуладашоо гэлсэнэ. Үнэн дээрээ бүхы хүтэлбэрилхы тушаалда өөрынгөө дүтын хүнүүдые, түрэл танилнуудаа, үгэ дууламгайшуулые дэбжүүлхэдээ, hүүлдэнь эдэнэртэ ямар эрилтэ табиха гээшэб. Энэ талаар партиин обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляковой баримталжа бэелүүлhэн онол арга мүнөө сагай эрилтэдэ таарахагүй байна. Эрдэмтэд-коммунистнууд, мүн партиин ветеранууд зүб асуудал табяа гэхэ байнаб.

Хубилган шэнэдхэлгын хүсэтэ хүлгөөн мэндэшье хүрэжэ ерэбэ хэбэртэй. Теэд гол шүүмжэлэлдэ ороод байhан партиин обкомой аппарадай тушаалта нюурнууд hүлэр мэдэрэлэйнгээ hүүдэртэ мүнөө хүрэтэрөө төөришөөгүй hаа, олоной дэмжэхээр дары хэмжээнүүдые абахань гү гээд хүлеэнэб.

Д. ЯКИМОВ,
1947 онhоо КПСС-эй гэшүүн,
дайнай, ажалай ветеран,
пенсионер.

Арадай кандидадууд

ДУУГАА ҮГЭХЭ ХҮМНАЙ ГЭЭШЭЛ

Георгий Семенович Васильев Хэжэнгын совхозой директорээр ажалладаг юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг совхоздо социально-экономическа зорилгонууд урагшатайгаар дүүргэгдэдэг гэжэ нэн түрүүн сэхэ хэлээ. Хүдөө ажахын продукци тушааха түсэбүүд тус совхоздо жэлhээ жэлдэ урагшатайгаар дүүргэгдэнэ.

hүүлэй жэлнүүдтэ барилга ехээр хэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, үхэр малай ба хони хурьгадай байранууд олоор баригдаа, тиихэдэ малшадта болон таряашадта 1144 дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүд ашаглагдажа, Худанай-Гол хүрэтэр, мүн малшадай байрладаг бусадшье буусанууд хүрэтэр зайн галай лининүүд татагдаа. Бахлайта hууринда hургуули-сад хүдэлдэг болоо, харин Красный Яр hууринда эхин hургуули-сад баригдаад, эндэхи үхибүүдые хүмүүжүүлдэг болонхой.

Тиихэдэ харгы заhабарилгада ба үйлсэнүүдые асфальтаар хушалгада 360 мянган түхэриг гаргашалагдахаар түсэблэгдөөд байна.

Социально-соёлой барилганууд совхозой хүдэлмэришэдэй хүсөөр хэгдэhэн байна. Гэхэтэй хамта совхозой директор Г. С. Васильевай оруулhан хубита нилээд ехэ гээд онсолхо ёhотойбди.

Г. С. Васильев районно Соведэй депутат, Соведэй гүйсэдкомой гэшүүн байхаhаа гадна, партиин райкомой ба Буркоопсоюзай соведэй гэшүүнээр hунгагданхай. Мүнөө манай совхозой коллектив hунгуулиин Хэжэнгын 122-дохи округhоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар Георгий Семенович Васильевые дэбжүүлээд, тэрэнэй депутадаар hунгагдахын түлөө ойлгуулгамжын хүдэлмэри ябуулжа байнабди.

Георгий Семенович Эрхүүгэй областиин Балаганска районой Халюута гэжэ hууринда 1937 ондо түрэhэн юм. Таряашадай ажалые бага наhанhаа хойшо мэдэхэ болонхой.

Г. С. Васильев комсомолой комитедэй секретаряаршье ажаллаа, тэрэ үйлэдбэриhөө hамшангүйгөөр Буряадай хүдөө ажахын институт 1974 ондо дүүргэжэ, агроном мэргэжэлтэй болоhон бэлэй. 1972 ондо «Первомайский» совхозой эрхилэгшээр, удаань тус совхозой ахамад агрономоор ажаллаа. 1975 ондо Худанай совхозой парткомой секретаряар hунгагдаhан байгаа. Тэндээ 4 жэл соо секретаряар ажаллаба. Удаань тэрэ Чисаанын совхозой директорээр томилогдоо hэн. 1983 онhоо хойшо Хэжэнгын совхозой директорээр ажаллана.

Георгий Семенович хаанашье ажаллахадаа, бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ байhанаа харуулаа. Тэрэ сугтаа ажалладаг нүхэдтөө, мүн өөртөө шанга эрилтэнүүдые табидаг, сэхэ сагаан hанаатай, шударгы бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ юм. Тиимэhээ совхозойнгоо хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй болонхой.

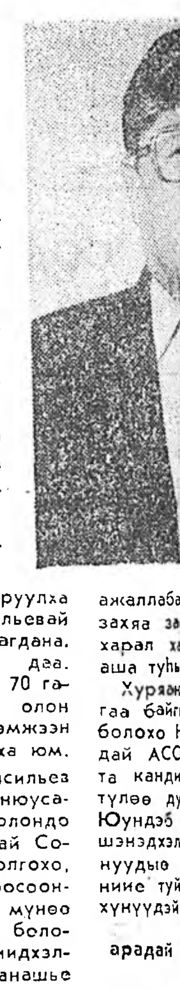
Г. С. Васильев хүдөөгэй хүн зоной ажабайдал ба hуудал байдалые hайн мэдэхэ юм. Тиимэhээ тэдэнэй ажабайдалые, соёлые дээшэлүүлхэ гэжэ сар үргэлжэ оролдоно.

Тэрэнэй гэр бүлэ баян. Васильевтан 5 үхибүүтэй юм. Тэдэнь булта ажабайдалай үргэн харгыда гаранхай гэхэдэ ехэ алдуу болохогүй.

Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат Г. С. Васильев hунгалтын урда тээхи платформо соогоо партиин Эдеэ хоолой программа, социально-экономическа зорилгонуудые бэелүүлэн, хүн зоной бүтээсэтэйгээр ажаллаха эрхэ олгохо гэжэ оролдоно. Тэрэшэлэн совхоз дотор саашадаа ехэ барилга хэгдэхэ юм. Красный Яр hууринда 1995 он болотор 510 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэр, 120 hууритай соёлой байшан, хэлхээ холбооной узелай отделени, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын захилнуудые тушаан абадаг комплексно пункт бариха, Ганга hууринда 50 hурагшадай hураха hургуули, тэндэнь 200 толгой эбэртэ бодо малай фермын байра бодхоохо түсэбтэй. hү haалиин бүхы фермэнүүдтэнь физиокабинедүүд нээгдэхэ гэжэ хараалагдана.

Байгаали хамгаалан, Хэжэнгэдэ уhа сэбэрлэдэг түхеэрэлгэ бариха соёлой ба амаралтын зунай парк түхеэрхэ, ажалша хүн бүхэнэй, ажалай ба дайнай ветерануудай, хүдөөгэй интеллигенциин, залуушуулай ажаhуудалай эрхэ байдалые саашадань hайжаруулха хараа түсэб нүхэр Васильевай платформо соо дурдагдана. Энэншье зүб гээшэ ааб даа. Совет засагай тогтоhоор 70 гаран жэлэй үнгэрбэшье, олон хүнүүдэй ажабайдалай хэмжээн үшөөшье бага байhаар ха юм.

Георгий Семенович Васильев демократи үргэдхэхэ, нюусагүйгөөр бүхы юумээ олондо мэдээсэжэ байха, нютагай Соведүүдтэ дүүрэн эрхэ олгохо, регионально ажахын тоосоондо гараха болон бусад мүнөө дээрээ шиидхэгдэхээр болоhон асуудалнуудые шиидхэлсэхэ хүн гээшэ. Тэрэ хаанашье

БЭЛИГ ШАДАБАРИ, ОРОЛДОЛГО БИИ

Тэрэ үедэ Василий хүбүүн оройдоол гурбахан наhатай байhан юм. Ойлгогдохоор аргагүй жэгтэй байдал хүдөө нютаг бүхэндэ тогтожо, эрхим хүнүүдые хэрдалга, хэhээлгын ябадал эхин шатадаа орожо байгаа hэн. Тэрэнэй баабай Цырен Найдакович тиихэдэ аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр ажаллажа байгаа. Арбан юhэтэй Будажаб ахань манай республикын газетэдэ олон тоото шүүмжэлхы статьянуудые бэшэхэдээ, тэрэ үеын ажаhуудалай дутуу дунданuудые сохом шэнжэлэн — шүүмжэлжэ, олониитэдэ элирүүлдэг hэн. Будажаб Найдаков—Мүнхэ-Сарьдаг — нэгэ нюур. Энэ хүнэй богонихон наhан зарим хүнүүдэй ута наhанда орходоо тон хүлгөөтэй, баян наhан. Буряад орон дотор комсомолой, партиин, уран зохёолой эдэбхитэй хүбүүн мүнөө хүн бүхэндэ элитэ болонхой. Харин тэрэнэй абань Цырен Найдакович Найдаков Түнхэндэ түрүүшын хошуунай революционно комитет, коммуна байгуулhан, ухаан бодолоор гүнзэгы, эрдэм бэлигтэй хүн байhан юм. гэлсэдэг. hүүлэй hүүлдэ тэрэ хардалгада орожо, нютагhаа сүлэгдэhэн байна. Цырен Найдаков өөрынгөө үри хүүгэдтэ эрдэм бэлиг шудалуулжа, ухаан бодолоор гүнзэгы, тэдэнэй оюун бэлиг хүгжөөхэ хэрэгтэ тон ехэ анхаралаа хандуулдаг hэн. Мүн тэрэнэй хани нүхэр Сэсэрэн абгазы тиимэл оролдолго гаргадаг эжы байгаа. Аба ехэ хүбүүн хоёрой хуби заяан адли hэн. Будажаб (Мүнхэ-Сарьдаг) хүбүүниинь 1929 ондо нюдаргашуулай гарhаа наhа баража, абаhаа 3 жэл урид, хорихон наhандаа ябашоо бэлэй. Имэ гэр бүлэдэ мүнөө манай республика, Совет орон доторшье мэдээжэ болоhон эрдэмтэн, философиин эрдэмэй доктор, Буряадай АССР-эй эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша, профессор Василий Цыренович Найдаков 1928 ондо түрэhэн байна.

Мүнөө Найдаковтоной 12 хүүгэдэй гурбаниинь элүүр энхэ, мэндэ ажаhууна. Тэдэнэй нэгэниинь Валентина Цыреновна Намдакова баhал эрдэмтэн юм. Тэрэ хадаа искусство шэнжэлэлгын эрдэмэй доктор, Буряадай театральна искусствын хүгжэлтэдэ ехэхэн хубитаяа оруулжа байдаг хүн гээшэ. Василий болон Валентина Найдаковуудай аха Доржо Цыренович баhал дээдын мэргэжэлтэй, наhан соогоо тоо бүридхэгшөөр ажаллажа, хоёр дүүнэрээ хүлынь дүрөөдэ, гарынь ганзагада хүргэhэн хүн гээшэл даа.

Баабайнгаа наhа бараhанай hүүлдэ Найдаковтоной гэр бүлэ хэды хүшэр хүндэ байдалда оробошье, «hураха!» гэhэн ухаан бодолоо орхёогүй. Иигэжэ Василий Найдаков Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй түүхэ болон хэлэ, бэшэгэй факультедтэ орожо, тэрэнээ 1954 ондо дүүргэhэн гэхэ. Студент ябахадаа Василий бии байhан оюун бэлигээ үшөө хурсадхажа, эрдэмэй орьёл өөдэ дабшаа. Тиигэжэ 1960 ондо СССР-эй Наукануудай академиин Востоковедениин институтда «Буряадай драматурги» гэhэн темээр эрдэмэй кандидадай диссертаци хамгаалба. Удаань 1980 ондо СССР-эй Наукануудай академиин М. Горькиин нэрэмжэтэ Литературна институтда «Буряад совет литературада арадай ёhо заншалнууд ба шэнэ арганууд» гэhэн темээр докторой диссертаци хамгаалhан намтартай. Гурбан жэл үнгэрhэн хойно Василий Цыренович Найдаковто профессорэй нэрэ зэргэ олгогдоhон байна.

Литература болон театрай асуудалнуудаар В. Ц. Найдаков 150 гаран хүдэлмэри бэшэнхэй. Тэрэнэй бэшэhэн олон тоото номуудые эндэ тоолохо болоо hаа, ехэхэн hуури эзэлхэ болоно. Харин хоёр гурбан үгэнүүдээр хэлэбэл, эрдэмтэн Найдаков буряад совет литературын болон манай театральна искусствын хүгжэлтэдэ тон ехэ хубита оруулаа гэжэ хэлэхэдэ, алдуу болохогүй. Манай ууган буряад соёл болбосоролые хүгжөөхэ талаар В. Найдаков ехэ оролдосо гаргажа байдаг гээшэ. Тэрэнэй бэшэhэн эрдэмтэ ажалнууд соо буряад арадай соёлой түүхые, буряадуудай ёhо заншалнуудые түүхын болон литературна талаhаа шэнжэлэн, шүүмжэлхы ёhоор хаража үзэхэдэ, тон зүбөөр бэшээтэй юм.

Мүнөө В. Ц. Найдаков СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай Эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор, Буряадай Ниитын эрдэмэй институдай директорээр ажаллажа байхадаа, хубилган шэнэдхэлгын замые баримталжа, социально-экономическа асуудалнуудта анхаралаа хандуулна. Ниитын ажабайдал шэнжэлдэг hэн тула манай ажаhуудалай олон тоото дутуу дунданuудые усадхаха хэрэг хараадаа абана. Василий Цыренович Найдаковые Буряадай уран зохёолшод холбоонойнгоо суглаанда РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар hунгуулиин территориальна Кабанскын 804-дэхи округhоо дэбжүүлээ. Арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээд байхадаа, Василий Цыренович өөрынгөө платформо бэлдэжэ, мүнөө hунгалтын урдахи тэмсэлдэ хабаадана.

Арадай депутадта кандидат Найдаковой программа дотор мүнөө үедэ манай ажаhуудалда бии байhан орёо шухала асуудалнууд дайрагдана. Нэн түрүүн хүн түрэлтэнэй бэеын энхэ элүүр болон hанаан сэдьхэлэй арюун сэбэрые, тэдэнэй ажабайдалые hайжаруулгын, урган гараhан үетэниие хүмүүжүүлгын талада хандуулагдана. Мүн нүхэр Найдаковые хүн зоной сэдьхэлэй баялиг болохо талань, арадуудай ёhо заншалнуудаа hэргээлгэ, эрхэтэндэ бодотоор эрхэ ойлгуулга hанаань зобооно.

— РСФСР-эй арадай депутадай шухала хэрэг хадаа арад зонуудай ажаhуужа байhан газар уhа, ажахын болон соёлой байдалые hайжаруулха хэрэг болоно. Манай Россин Федерацида 30-аад бага тоото арадууд ажаhуудаг юм. Тэдэнэй заримань үгы болохо түйлдаа хүрэнхэй. Тэдээндэ мүнөө тон ехэ туhа хүргэхэ хэрэгтэй. Бидэ хадаа энэ багахан Дэлхэйн эгээн hайхан байгаалитай дайдада ажаhууха эрхэ абаhан байнабди. Хада уула, уhа гол, нуурнуудаа, ой тайгануудаа, олон тоото аршаан булагуудаа яажа аршалха болонобибди? Манай эрдэмтэд энэ талаар хүдэлжэ байнхай. Түнхэнэй, Ахын, Хурамхаанай, Баргажанай районуудта национальна парк байгуулха хэрэгтэ анхаралаа хандуулха ёhотойб,— гэжэ Василий Цыренович намтай уулзахадаа хэлээ hэн.

Ж. ЮБУХАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Авторай фото.

АРЮУН АМГАЛАН З...

Байгаали хамгаалха асуудалаар болоhон нэгэ суглаан дээрэ Зүүн Сибириин технологическа институдай багша Герман Анатольевич Хантургаевай хэhэн элидхэлые мүнөөшье болотор hанагшаб. Тэрэ суглаан дээрэ олон хүн үгэ хэлээ hэн. Зүгөөр Герман Анатольевичой элидхэл онсо илгаатай, өөрын гүнзэгы бодолтой гэжэ сугларгашад тэмдэглээ бэлэй. Тэрэньшье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, Г. Хантургаевай эрдэм шэнжэлэлгын шэглэл, тэрэнэй ябуулжа байhан ажал байгаали хамгаалгын нангин хэрэгтэ сэхэ хабаатай. Тодорхойлон хэлэбэл, үйлэдбэридэ хэрэглэгдээд, муухай болоhон уhые сэбэрлэхэ технологи (түхеэрэлгэ) Герман Анатольевич зохёожо байнхай. Энэ талаар ехэ амжалтануудые түйлаhан байна.

Г. А. Хантургаев Эрхүүгэй областиин Бэлшэр нютагта колхознигой бүлэдэ түрэhэн байна. Бага наhанhаа ажалай амта hайса үзэhэн юм. Дунда hур-

---

ПЕТРОПАВЛОВСК - КАМЧАТСКИЙ. Камчаткын эгээл хойто хубидахи Аянка тосхоной хүн зон шэнэ клубаа «Гяун» гэжэ нэрлээ юм. «Үглөөнэй толон» гээд эвен хэлэнhээ тэрэнь оршуулагдадаг. Энэ тосхон Корягай автономито округто оршодог.

Тус клубта нэгэдэhэн эндэхи нютагуудай ууган арад үндэhэтэдэй түлөөлэгшэд үндэhэн искусствая хүгжөөхэ талаар хүдэлхэ юм. Нютагай хэлэнүүдые шудалха ба hургуулида тэдэниие зааха мэргэжэлтэдые бэлдэхэ гээшэ шэнэ клубай үшөө нэгэ зорилгонь болоно. Аман үгын зохёолнуудые тараан дэлгэрүүлхэ, үндэhэн хатарай ансамблиие шэнэдхэхэ гэжэ клубай гэшүүд түсэблэнэ.

МОСКВА. Совет-итальян гуталай «Заритал» гэhэн хамтын предприяти ниислэл хотодомнай хүдэлжэ эхилээ. Итальян мэргэжэлтэдтэй хамта зохёогдоhон 30 янзын туфли болон эхэнэрнүүдэй сабхинуудые фабрикын цехүүдтэ оёхо бэлдэхэл хэгдэнэ.

СИМФЕРОПОЛЬ. Крымэй татаарнуудай соёл болбосорол ба эрдэм ухаа hэргээхэ талаар координационно түб эндэ байгуулагданхай. Ороной дээдэ hургуулинуудта hурахые эльгээхын тула hургуули дүүргэгшэдые шэлэжэ абадаг эрдэмтэдэй совет тэрэнэй дэргэдэ байгуулагданхай. Мүн түүхын шэнжэлгэнүүдэй секци, үндэhэн hургуулинуудта, хүүгэдэй саадуудта хэрэглэгдэхэ hуралсалай пособинуудые үндэhэн хэлэн дээрэ гаргалгын хойноhоо хинаха арадай hуралсалай талаар методическа совет бии.

ЛЕНИНГРАД. Балтиин далайн пароходствын мэдэлэй «Агробалт» гэhэн түсхай магазин hаяхан эндэ нээгдээ юм. Кингсеппскэ райондо морягуудай агропромышленна фирмын хүдэлмэрилэгшэдэй тарижа ургуулhан овощ худалдан абагшадта дурадхагдана.

АЖАЛ ХЭРЭГҮҮДЭЭ АРАДТАА ЗОРЮУЛХА

Парти, правительствын олон түмэн арадайнгаа урда табиhан шухала асуудалнуудые ойлгуулха, дүтөөр танилсуулжа үгэхэ харюусалгатай хүдэлмэриин лекторнүүд, пропагандистнарта даалгагдадагынь ойлгосотой гээшэ. Тэдэнэй нэгэн республикын «Знание» бүлгэмэй лектор Дондоб Доржиевич Очиров болоно. Буряад, ород хэлэнүүдые адли тэгшээр мэдэдэг Дондоб Очиров зоной урда, илангаяа буряадаар лекци уншаха, хөөрэлдөө үнгэргэхэдээ, «уhанай урдаhандал» мэтэ, уран, баян хэлээрээ улад зониие урмашуулжа гарахадань, сугларгашад нэгэшье үгыень алдангүй, ойлгожо, хадуужа абахые оролдодог юм.

Республикын ажалшадай дунда эрхим лекторнүүдэй нэгэн болоhон Дондоб Доржиевич Хурамхаанай районой Могойто нютагта 1934 ондо, түмэршэ дархан Очирой Доржын гэр бүлын аха захань боложо, хүлөө шоройдоhон юм.

— 1956 ондо Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт дүүргэhэн жэлдээ Хурамхаанай дунда hургуулида буряад хэлэ, бэшэгэй багшаар хүдэлжэ эхилээ hэм. Эндээ хэдэн hара соо хүдэлөөд байтараа, ВЛКСМ-эй райкомой секретаряар hунгагдаhан хүм,— гэжэ Д. Д. Очиров мүнөө хөөрэнэ.

Абаhаар залуушуулай дунда хүндэтэй болоhон нүхэр Очиров 1957 ондо ВЛКСМ-эй обкомой таhагые даагшын орлогшоор, 1959 ондо секретаряар hунгагдаhан юм. Харин 1961 онhоо 1977 он болотор КПСС-эй Буряадай обкомой аппарадта хүдэлөө. Энэ үе соогоо лектороор хүдэлжэ эхилhэн байгаа. Үзэл сурталай таhагые болон Полит-гэгээрэлэй байшангые даагшын орлогшоор, лекторнуудэй бүлэгые даагшаар хүдэлөө. 1972 ондо КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Ниитын эрдэмэй академидэ hуралсажа, философиин эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэтэй болоhон юм. Тиин 1977 онhоо багшанарай институдай научна коммунизмын кафедрын доцентээр мүнөө хүрэтэрөө ажаллажа ябана.

Нүхэр Очиров ажалайнгаа хажуугаар республика, институдайнгаа ниитын хүдэлмэридэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсадаг. Тэрэ партийна, комсомолой, профсоюзай эмхинүүдтэ нэгэнтэ бэшэ дэбжүүлэгдэжэ, лекторэй пропагандистын үндэр шадабари харуулжа, олоной дунда мэдээжэ, хүндэтэй болонхой гээшэ. Дондоб Доржиевичай хирэ хирэ болоод радио, телевиденеэр уласхоорондын шэнжэлэл буряадаар, ородоорошье хэжэ байхыень харадаhан, шагнаhаншье байхабди. Тэрэ мүнөө эрдэмэй-методическа соведэй түрүүлэгшээр хүдэлжэ ябахадаа, залуу лекторнүүдтэ лекциеэ яагаад уншаа hаа, ойлгосотой байхаб гэhэн hургаал заабари үгэдэг, тэдэнэй олон тоото асуудалнуудые сэт соонь шиидхэлсэжэ үгэдэг, ёhотойл hурган хүмүүжүүлэгшэдэй нэгэн болоhониинь hайшаалтай.

Республикын «Знание» бүлгэмэй научна коммунизмын методическа соведэй талаар түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлжэ байхадаа, районуудаар ябажа, БАМ-ай барилгашадта хүрэжэ, лекцинүүдые уншадаг, хөөрэлдөө үнгэргэдэг hэн. Тэрэ жэлэй туршада 100—120 лекци уншадаг байгаа...

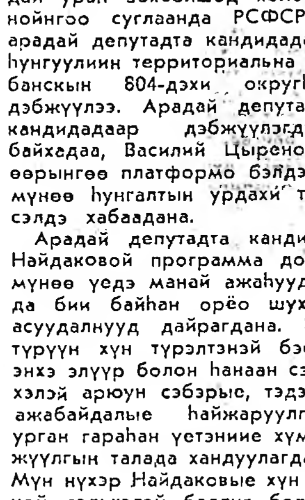
...Нэгэтэ бидэнэр газетын хүдэлмэрилэгшэд сэрэгэй албанда нэгэ hараар татагдаад, алба хэбэ гээшэбди. Бидэнэрэй штадта нэмэгдэжэ багшанарай, хүдөө ажахын институдуудай багшанар Д. Д. Очиров, Р. С. Янгутов, В. В. Максимов болон бусад ерээ бэлэй. Сэрэгэй командирнууд бидэнэрые сэрэгшэдэй дунда лекци уншаха, хөөрэлдөө үнгэргэхэ, сэхыень хэлэхэдэ, тэдэнэрэй ажабайдалтай дүтөөр танилсуулха гэhэн байгаа ха. Бусадhаа түрүүлэн бидэнэр офицернүүдтэ лекци уншахаяа клубтань суглараабди. Эндэ Д. Д. Очиров уласхоорондын байдалаар лекциеэ уншажа дүүргээд, тэдэ офицернүүдэй залуу сэрэгшэдые яагаад hургадаг тухай тогтоходоо, зарим офицернүүдэй гурим, журамгүй, аманда орохысо бэлин шэбшэг хэлэдэг тухай уран гоё хэлээрээ шүүмжэлжэ, дайража, тэдэнээ ехээр гэнэдхээhэн, сошооhон юм. Тэрэ гэхэhээ уламжалан, бидэнэрэй алба хэдэг частьда гурим, журам hайжараhан, бидэнэрые хүндэлдэг болоhон юм.

Советскэ районой «Знание» бүлгэмэй ээлжээтэ пленум дээрэ Д. Д. Очиров hунгуулиин Лазовско 49-дэхи округhоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн байна.

— Республикын дээдын зургаанда нэгэ округhоо гурбан хүн дэбжүүлэгдээд байнабди. Энэмнай hүүлэй үедэ демократиин улам бэхижэжэ байhыень гэршэлнэ. Минии хэлэхэ юумэн гэхэдэ, мүнөө манай арад зон бүхы юумэ hайнаар мэдэдэг, ойлгодог болонхой. Тиимэhээ бидэнэй хэн нэгэндэмнай дуугаа үгэхэеэ өөhэдөөл мэдэхэ, шэлэхэ болоно ха. Би республикын арадай депутат болоо, болоошьегүй hаа, өөрынгөө табиhан платформо хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө үнэн зүрхэнhөө оролдохо, эрмэлзэхэб,— гэжэ нүхэр Очиров хөөрэнэ.

Тиихэдэ үнэн хэрэгэй мүндэлхын түлөө, дайнай, партиин ажалай ветерануудай, үлбэр үхибүүдэй бэе махабадаа hайжаруулха, туhаламжа үзүүлжэ байхын түлөө оролдоходоо, Улаан-Үдэ хотодохи профсоюзуудай курсануудай комплексын байрые Батарейкэ hууринай ажалшадай больница болгохо, Сотниководохи дачын байра байдалые үбшэн бэетэй үхибүүдтэ үгэхэ болон соёл, гэгээрэлэй, үхибүүдэй хүмүүжэхэ байрануудые олоор бариха, оршон тойронхи байгаалияа хамгаалха асуудалнуудта hаналаа хандуулха байhанаа мэдүүлнэ.

Байгша оной мартын 4-нэй үдэр республикын арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн, үүсхэл, эдэбхиеэ арад зондоо зорюулжа ябадаг нүхэр Д. Д. Очировай түлөө дуугаа үгэхыетнай уряалнабди.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Арадай кандидадууд

ИГЭЛЫЕМНАЙ ХАРЮУЛХА

тэй байхын тула түрэлхидэй лектори эмхидхэдэг, тусхай ханын газетэ гаргажа байдаг юм.

Урзанда жэл манай һургуули райсоведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагай зүгһөө шалгалтада ороһон байна. Тэрэнэй дүнгөөр Нина Раднаевнае методическа зүб шэглэл баримталан ажалаа хүтэлбэрилнэ гэжэ тэмдэглээ, ажалдань һайн сэгнэлтэ үгөө.

Нина Раднаевна коллектив соогоо хүндэтэй хүн. Юумэн бүхэниие зүбөөр ойлгожо, ухаалдижа, хүндэ орёо, бусайданги асуудалнуудай гараа һаа, нүхэдөөрөө зүбшэжэ, зүб шиидхэбэри абадаг заншалтай. Сухалдажа, түдэгэсэжэ байхынь огто харахагүйт. Томоотойхон, даасатайхан, һууритайхан хүн гэжэ коллектив соогоо тоологдодог. Нина Раднаевна өөртөө ехэ эрилтэтэй, багшанартаа мүн тиимэл эрилтэ табидаг.

«Хүлһэ гаргажа хүн болохо, хүбшэ татажа баатар болохо» гэдэгтэл, Нина Раднаевна бага наһанһаа ажалда атаржаһан, хүдэлмэридэ хүдэржэһэн хүн юм. Бидэ олохон жэлэй туршада зэргэлжэ һуунабди. Тиихэдээ энэ нүхэрэйнгөө бэрхые гайхажа барадаггүйб. Багшынгаа хүндэ хүшэр ажалай хажуугаар Эрдэм Бадмаевич нүхэртөө 3 хүүгэдээ һайнаар хүмүүжүүлжэ, гэр бэраанайнгаа ажал гээшые жэншэдгүй хэжэ байдаг.

Нина Раднаевна һургуулидаа эрхим һайнаар һураа, институтда орожо, тэрэнээ амжалтатай дүүргээ. Ажалайнгаа намтар Үлэгшэнэй дунда һургуулида эхилээ һэн. Тэндээ һайн хүдэлжэ, магтаалда хүртэһэн юм. Мүнөөшье Үлэгшэнэй багшанартай уулзахада, Нина Раднаевнае һуражал, магтажал байдаг.

Залууһаа хойшо Нина комсомол түрүү багшанарай тоодо, хэдэн жэлэй туршада районойнгоо түрүү залуушуулай Хүндэлэлэй самбарта дүрэнь байдаг һэн. Тиигэжэ Нина Раднаевна арадай багшын нэрэ хүндые арюун сэбэрээр сахижа ябадаг юм.

Манай Хамниин дунда һургуулиин багшанарай дэбжүүлһэн кандидат иимэл хүн юумэл даа. Хэрбээ манай Нина Раднаевна райсоведэйнгээ депутат болоо һаа, эгээл таарамжатай һэн гэжэ һананабди.

Иимэл зоримгой, юумэ һайнаар ухаалдидаг, шадалтай, шанга, сэхэ, дүрбэн тэгшэ хүнүүд лэ зонойнгоо этигэл найдабари харюулжа шадаха байна. Иимэл хүнүүдтэ засаг түрын жолоо барюулаа һаа, һайн хэрэг бүтээжэ, һайхан хүсэл бэелүүлжэ шадахал даа.

Нина Раднаевнагай программань мүнөөдэрэй шухалын шухала асуудалнуудаар үндэһэлэн зохёогдонхой. Тэдэнэйнь дунда һургуулиин, эхэнэрнүүдэй, залуушуулай асуудалнууд оронхой. Иимэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ багша хүнэй, эхэ хүнэй үүргэ ехэ байха ёһотой ха юм. Тиихэдээ юрын багша бэшэ, харин депутат багшын, депутат эхын үүргэ аргагүй дээгүүр байха болоно ха юм.

С. ДУДАРЕЕВА,
депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур.

ИВАНОВ ВЛАДИМИР АЛЕКСАНДРОВИЧ

1947 ондо Кабанскын районой Фофоново һууринда түрэһэн. КПСС-эй гэшүүн, ород. Дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ удаа Эрхүүгэй алюминиин заводто хүдэлжэ, ажалайнгаа намтар эхилээ.

Удаань 1971 ондо тэрэ Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргээд, Зэдын районой Ториин совхоздо хүдэлхөөр эльгээгдэһэн байна. Эдэбхитэй, өөрынгөө мэргэжэл һайн мэдэхэ зоотехник-селекционер удангүй совхозой ахамад зоотехник болоо һэн. Харин 1976 ондо тус совхозой директорээр томилогдоо.

В. А. Иванов энэ совхозые табан жэлэй туршада хүтэлбэрилжэ, районой ашаг үрэ ехэтэй ажахынуудай нэгэн болгоһон байна. 1981 ондо эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд тэрэниие правлениингээ түрүүлэгшээр һунгаа һэн. Эндэшье тэрэ өөрыгөө һайн талаһаа харуулжа шадаа.

1983 онһоо В. А. Иванов партийна хүдэлмэридэ хүдэлнэ. КПСС-эй Прибайкалиин райкомой нэгэдэхи секретаряар һунгагдаа һэн. 1986 ондо КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи ниитын эрдэмэй академидэ һуража байтарнь тэрэниие дуудажа, Зэдын райкомой нэгэдэхи секретаряар һунгаба.

Тэрэнэй үүсхэлээр 1988 ондо энэ райондо республика соогоо эгээн түрүүшын агропромышленна нэгэдэл байгуулагдаа. Энэмнай экономикын аграрна секторые эмхидхэхэ, предприятинууд, ажахынууд хоорондын шэнэ арга болоно.

В. А. Иванов КПСС-эй обкомой гэшүүн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат. Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагданхай.

Тэрэниие Ториин совхозой коллектив РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлээ юм.

ВЛАДИМИР БИЗЬЯЕВИЧ САГАНОВАЙ ТҮЛӨӨБ!

Владимир Бизьяевич үшөө студент ябахаһаа ажабайдалай эдэбхитэй хараа шугам баримталдаг һэн. Дээдэ һургуулияа эрхим һайнаар дүүргэжэ, аспирантурада абтаад байһанаа, комсомолой уряагаар гээгдэнги фермын бригадир болоһон юм. Айхабтар бэрхэ эмхидхэлшэ байһанаа энэ ажалдаа харуулжа, саашадаа совхозой директорһээ республикын хүдөө ажахын министр, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ болотороо дэбжүүлэгдээ. Экономическа эрдэмэй кандидат В. Б. Саганов алишье тушаалда хүдэлхэдөө, ажахын болон ажабайдалай али бүхы асуудалнуудые зүб мүрөөр шиидхэдэг, хурса ухаатай, эрилтэ ехэтэй эмхидхэлшэ, хүтэлбэрилэгшэ байһанаа бодото хэрэгүүдээрээ гэршэлэн харуулаа. Гадна мүнөө СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ хүдэлжэ, политическэ болон дипломатическа үшөө ехэ һургуули гараба.

Һунгуулиин Прибайкалиин национально-территориальна 90-дэхи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн В. Б. Сагановай һунгалтын урда тээхи программа хаража үзэхэдэ, бусад нүхэдтөө орходоо тон гүнзэгыгөөр бодомжологдожо зохёогдоһон, ганса хүдөө ажахые бэшэ, мүн республикынгаа мүнөө тогтоод байһан арадай ажахын хүгжэлтые урагшань дабшуулха арга боломжотой гэжэ сэгнэхээр байна. Энэ хүнэй эмхидхэхы арга шадабариие хүн зон мэдэхэ.

Тиимэһээ, хүндэтэ нүхэдүүд, В. Б. Сагановай түлөө дуугаа үгэхэдөө, өөһэдынгөө һайн һайхан байдалай түлөө дуугаа үгэхэ болонот. Би Владимир Бизьяевич Сагановай түлөөб. Республикынгаа бэрхэ хүбүүдэй нэгэнэй түлөө дуугаа үгэхыетнай та бүгэдые уряалнаб.

Л. ГАРМАЕВА,
КПСС-эй гэшүүн, шатараар Буряадай АССР-эй арба дахин чемпион.

АГАЛОВ ВЛАДИМИР КОНСТАНТИНОВИЧ

В. К. Агалов — буряад, КПСС-эй гэшүүн, дээдэ һургуулитай. Баргажанай районой Баргажан һууринда 1938 ондо түрэһэн юм. 1955 ондо дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Эрхүү хотын Куйбышевай нэрэмжэтэ хүндэ машина бүтээлгын заводто слесариин һурагшаар ажаллаа. Удаань «Иркутскстрой» трестын үйлэдбэриин предприятинуудай комбинадта слесарээр ажаллаһан юм. Эрхүүгэй политехническэ институт дүүргэһэнэй удаа Казахай ССР-эй Павлодарска областиин «Иртышстрой» трестын нүүрһэнэй 1-дэхи уурхайн участогой механигаар ажаллахаяа эльгээгдэһэн байна.

1965 ондо В. К. Агалов Буряадай республикада ерэһэн юм. Улаан-Үдын авиационно заводто инструктораар, лабораториин начальнигаар, заводой профкомой түрүүлэгшын орлогшоор, социально-ажаһуудалай асуудалай талаар директорэй орлогшоор, ажаллаа 1978 онһоо эхилжэ, 6 жэлэй туршада заводской партийна организациие хүтэлбэрилөө.

1984 ондо Владимир Константинович арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр һунгагдаа һэн. Тэрэнэй хүтэлбэри доро Буряад ороной ниислэл хото социально-экономическа хүгжэлтын шэнэ шатада гараһан байна.

1988 онһоо В. К. Агалов Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор томилогдоһон юм.

В. К. Агалов, КПСС-эй обкомой гэшүүн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор, «БАМ ашаглаһанай түлөө» медаляар шагнагданхай.

Тэрэ «Нижнеангарсктрансстрой» трестын УРС-ай, Хэжэнгын совхозой, «ЗапБАМстроймеханизация» трестын 163-дахи мехколоннын коллективүүдээр РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

ҺАНААШАЯА БЭЕЛҮҮЛХЭ ХҮН

но-методическа түбтэ, Сеченовэй нэрэмжэтэ нэгэдэхи медицинскэ институтда ошожо, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн намтартай.

Нютагайнь зон М. Р. Чойбоновто үндэр этигэл найдалаа үзүүлжэ, тэрэниие Зэдын районой һунгуулиин Инзагатын 84-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байгаа.

Матвей Рабдановичтай хүдэлмэриинь кабинет соо уулзабабди. Эндэ тэрэнэй этигэмжэтэ нюур — Ленинэй ордента Борьёогой совхозой 1-дэхи отделениин эрхилэгшэ Николай Павлович Гомбоев байгаа һэн. Юундэ нютагаархидынь имагтал Матвей Рабдановичые арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлхые шиидэһэн байгаа хаб?— гэһэн асуудалда этигэмжэтэ нюурынь иигэжэ тобшохоноор харюусаба:

— Матвей Рабдановичые нютагаймнай зон һайн мэдэхэ гээшэ. Сэхэ сэбэр зантай, энэрхы зөөлэн, сагаан сэдьхэлтэй, баян зүрхэтэй хүн гэжэ мэдэхэбди. Тоонто нютагайнгаа үргэн тэнюун таладал адли, дэлгэр һайхан сэдьхэлые, ядаһан, зобоһон хүнүүдтэ шадаха зэргээрээ туһалха гэһэн хүсэлэнгые тэрэ эхынгээ уураг һүнтэй абажа гараһан байха. Тиимэһээ тэрэниие арадай кандидадаар дэбжүүлһэмнай гайхалгүй бээз.

Хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлхэдээ, депутадта кандидадай программын гол шэглэлнүүд дээрэ тогтобо.

Республикын Госкомстадай мэдээгээр, манай нютагта үхибүүд олоор үбдэдэг, наһа барадаг байна. Медицинын хүдэлмэрилэгшэ һэн тулань иимэ эрхэ байдал Матвей Рабдановичай сэдьхэл ехэтэ зобоодог. Үхибүүдэй олоороо аргалуулжа байха уужам больница барихв хэрэгтэй гэжэ тэрэ тоолоно.

Илангаяа хүдөөгэй ажалшадай ажаһуудалда, ажал хэрэгтэ орёо шухала асуудалнууд олон болонхой гэжэ Матвей Рабданович тэмдэглэнэ. Тэдэнэй һуудал байдалые эрид һайжаруулха шухала. Тиихэдээ энэ тон шухала хэрэгэй урагшатайгаар, үрэ түгэсөөр ябуулагдахын тула хүдөөгэй ажахынуудай эдэбхигүй элдэб шатын хүдэлмэрилэгшэдые һэлгэхэ байгаа гэһэн һанамжаяа депутадта кандидат хубаалдаа һэн. Арендэнэ подряд нэбтэрүүлгэдэ анхаралаа хандуулха, тэрэниие дэмжэжэ байһан туһайгаа М. Р. Чойбонов мэдүүлбэ.

Хүдөөһөө ерэһэн үбшэнтэдэй врачнуудта бэеэ үзүүлхэдээ, хэды ехэ бэрхэшээлнүүдтэй ушардаг байһан тухайнь Матвей Рабданович дурдажа, тэдэнэй байха пансионат барюулха асуудалые шиидхэхын тула арга шадалаараа оролдохоб гэжэ хэлээ.

Буркоопсоюзай эмхи зургаануудта албан хойрог ябадал үнинэй үзэгдэжэ, «эшэ үндэһөөр» гүнзэгыгөөр табинхай гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Энээнһээ болоод, хүдөө нютагта хубилган шэнэдхэлгын хэрэг урагшагүйгөөр ябуулагдана. Тэндэ үзэгдэдэг дутуу дундануудые усадхахын түлөө оролдохо байһанаа депутадта кандидат дуулгахадаа, Буркоопсоюзай райпогой хүдэлмэриие саг үргэлжэ шалгажа байха шухала. Хоморой эд бараан түрүүшын ээлжээндэ дайнай, ажалай ветерануудта үгтэхэ зэргэтэй гэжэ Матвей Рабданович тоолоно.

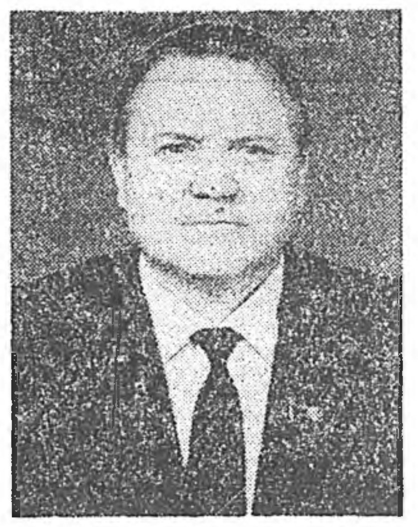
Хизаар нютагайнгаа байгаалиие сахин хамгаалха тухай, ан амитадые гам хайрагүйгөөр хюдалгые, Байгал далайн, Сэлэнгэ болон бусад гол мүрэнүүдэй уһа бузарлалгые болюулха тухай, энэ муухай ябадалай зүрхэ сэдьхэлыень үбдэхөөдэг тухай депутадта кандидат һанаагаа зобонгёор хөөрэбэ.

Депутат болоһон хүн бүхэнэй урда ехэ хүдэлмэри байдаг гээшэ гэжэ Матвей Рабданович хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ тобшолбо. Эршэ зориг, хүсэл эрмэлзэл түгэлдэр, һанаашаяа заатагүй бэелүүлдэг хүнүүд лэ депутат байха ёһотой гэжэ М. Р. Чойбонов тэмдэглээ. Тиихэдэ Матвей Рабданович өөрөө тон тиимэ хүн гэжэ ойлгохоор байгаа һэн.

Һүүлэй хоёр жэлэй хугасаа соо тэрэнэй онол аргаар 9 мянга гаран хүнүүд элдэб үбшэнһөө аргалуулаа. М. Р. Чойбоновой эмшэлэлгын онол арга оронноймнай хэдэн элитэ ехэ эрдэмтэдэй зүгһөө һайшаагдаа. Тусхайлбал, СССР-эй Наукануудай академиин академик О. М. Белоцерковский арадай эмшэлэгшын арга онолнуудые үндэрөөр сэгнэһэн юм. Тэрэ үбшэнтэдэй дунда ехэ хүндэтэй. Хэдэн оронуудта, Болгарида, Монголой Арадай Республикада ошожо, үбшэнтэдтэ туһалаа һэн. Аха дүү Монгол оронной үбшэнтэдтэ ехэ туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө тэрээндэ «МНР-эй хүндэтэ эрхэтэн» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдонхой.

В. БАЛАГУНОВ.

…КОВ АНАТОЛИЙ …ХАЙЛОВИЧ

туршада КПСС-эй обкомой барилгын таһагые даагшаар ажаллаа, харин 1970 онһоо Улаан-Үдын городской партийна организациие хүтэлбэрилөө. 1984 оной январь һарада Анатолий Михайлович КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретаряар һунгагдаһан байна. Тэрэ партийна хүдэлмэридэ дүй дүршэлтэй, ямаршье хүдэлмэридэ харюусалгатайгаар хандадаг тула республикын ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой.

А. М. Беляков областной партийна организациин зэргэнүүдые бэхижүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна.

Нүхэр Беляков КПСС-эй XXIV, XXV, XXVI, XXVII съезднүүдэй, мүн Бүхэсоюзна XIX партийна конференциин делегадаар һунгагдаһан юм. КПСС-эй XXVII съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидадаар һунгагдаа бэлэй. Тэрэ СССР-эй арадай депутадаар һунгагдаа.

А. М. Беляков Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой коллективээр Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн байна.

ҮНИНЭЙ ХИЛЫН ХАРУУЛАЙ СЭРЭГШЭДЭ — МЕДАЛЬ

Хилын харуулай нэгэ отрядай түүхэ соо иимэ ушар тэмдэглээтэй байдаг. Лейтенант Д. З. Жалсараев түрүүтэй хилын харуулшадай бэдэрэлгын бүлэг удаан мүрдэһэнэй һүүлээр гүрэнэй хилэ эбдэһэн гурбан хүниие бариһан байна. Тэрэ гэһээр 45 жэл үнгэрөө.

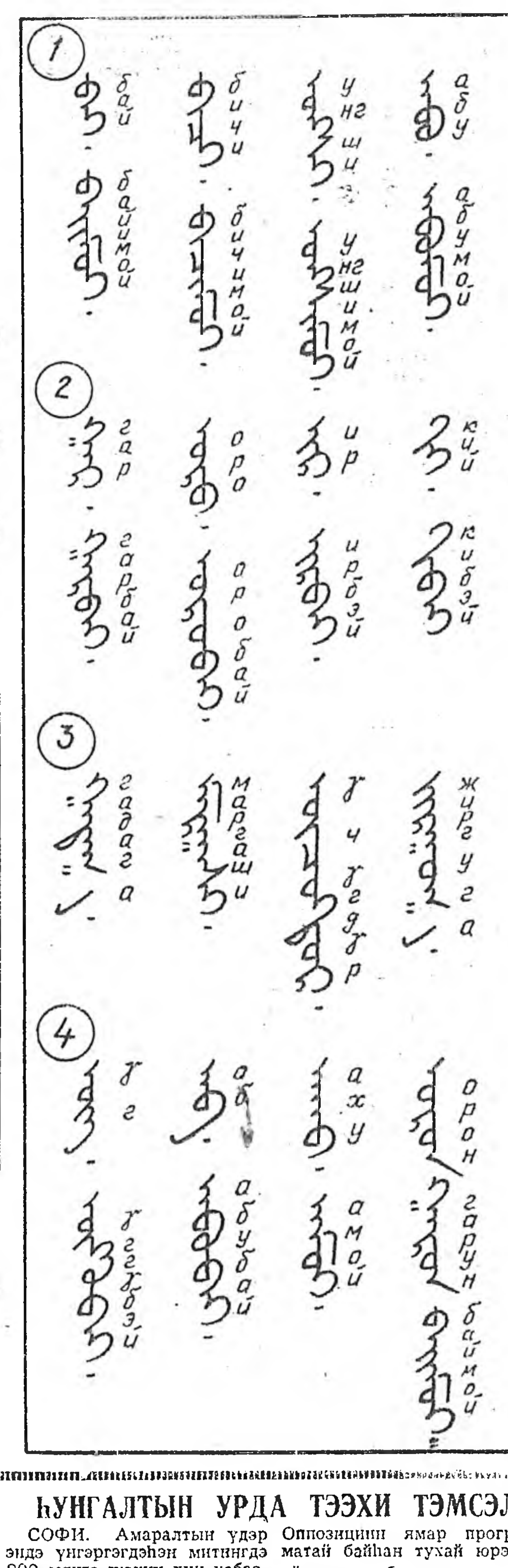
Һаяшаг СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй зүгһөө СССР-эй Гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедэй түрүүлэгшэ В. А. Крючков Буряадай арадай поэт Д. З. Жалсараевые «СССР-эй гүрэнэй хилэ сахилгада шалгарһанай түлөө» медаляар шагнаа. СССР-эй КГБ-гэй хилын харуулай сэрэгэй начальник, генерал И. Я. Калиниченко шагнагдашада медаль барюулаа. Запасай подполковник Жалсараев имагтал хилэ дээрэ гаргаһан тэрэ үнинэй баатаршалгын түлөө бэшэ, харин хойшодоошье СССР-эй гүрэнэй хилэ сахиха дайшалхы хэрэгтэнь хилын харуулай сэрэгтэ эдэбхитэйгээр туһалһанай түлөө шагнагдаа гэжэ генерал тэмдэглээ.

Буряадай арадай поэт Дамба Зодбич Жалсараев һунгуулиин Геологическа 23-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэнхэй. Тус округой һунгагшад өөрынгөө кандидат, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагша, хилын харуулай сэрэгшэ Дамба Зодбич Жалсараевай баатаршалгаар омогорхохо жэшээтэй гэжэ һананаб.

Ц. СУБАНОВ.

Хуушан хэлэ бэшэгэй хэшээлнүүд

XIII.

○

1. Үйлэ үгэнүүд мүнөө сагта болоһониие харуулхадаа, — мой гэһэн залгалта абана: бай—баймой (байна), бичи —бичимой (бэшэнэ), унгши—унгшимой (уншана), абу—абумой (абана) г. м.

2. Үйлэ үгэнүүд үнгэрһэн сагта болоһониие харуулхадаа,—бай,— бэй гэһэн залгалтануудые абана: гар—гарбай (гараба), оро—оробай (оробо), ир—ирбэй (ерэбэ), кий—кибэй (хэбэ) г. м.

3. Энэ хэшээлдэ шэнээр дайралдаһан үгэнүүд гэхэдэ: гадага (газаа), маргаши (үглөөдэр), үчүгдүр (үсэгэлдэр), жиргуга (зургаа) гү, али жиргудугар кичийэл (зургаадахи хэшээл).

4. Гадна эдэ үгэ болон холбуулалнуудта анхаралаа хандуулалтай: үг (үгэ), аб (аба) гэһэн үйлэ үгэнүүд үнгэрһэн саг харуулхадаа, үггүбэй (үгэбэ), абубай (абаба) гээд уншагдаха болон бэшэгдэхэ ушартай. Тиихэдэ аху (байха) гэһэн үйлэ үгэ урда сагта хэрэглэгдэдэг байһан юм. Мүнөө амуй (байна), абай (байба) гэһэн удхатайгаар хэрэглэгдэнэ. Тиимэ ушарта һэн, юм гэһэн частицануудые табижа уншахада болоно: «ману тасулга-йин хана цаган амой» гээд байһан дүрбэдэхи хэшээлэй эхин мэдүүлэлые «манай таһалгын хана сагаан юм» гэжэ буряадшалха хэрэгтэй. Тэрэшэлэн «ман-у тасулга-йин хана йамбар амуй» гээд байхадань, «манай таһалгын хана ямар һэн бэ?» гээд буряадшалха хэрэгтэй. Эсэсынь «орон гаран баймой» гээшые «орон гаран байнаб» гээд уншаха юм ааб даа.

○

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС · АПН

…НДИИН ОЛОНИИТЫН МИТИНГ

байгаа. Индиин ниитын болон политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, дипломадууд, журналистнууд тэрээндэ хабаадаба.

Урда Азида амгалан тайбан байдал хангаха асуудалнууд хоорондоо нягта холбоотой юм. Тиин тэрэ эбэй ёһоор, хөөрэлдөөнүүдэй ашаар шиидхэгдэхэ ёһотой. Симлскэ, мүн Женевскэ хэлсээнүүдые бэелүүлхые Индиехэтэ хүсэнэ. Зүгөөр Пакистан тад ондоо хараа бодол баримталжа, тэдэниие хазагайруулан, хёмороо зүришэлдөө үүдхэхые һэдэнэ гэжэ ВОМИС-ой түрүүлэгшэ нэрэй нэгэн Чандраджит Ядав үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

ГЕРМАНИИН АСУУДАЛААР ҮГЭ БУЛЯАЛДААТА ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ПАРИЖ. Германиин хоёр гүрэниие нэгэдүүлгын хэрэгэй хүсэндөө орохоёо байһан тушаа элдэб асуудалнуудаар үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүд Европын гүрэнүүдтэ үргэлжэлһөөр. Европодохи хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүй байлгые хангахын түлөө Франциин премьер-министр М. Рокар мэдүүлээ. Германиин нэгэдэхэ үедэ эдэ хилэнүүд ойроо хүртэхэ ёһогүй гэжэ «Фигаро» газетэдэ толилогдоһон интервью соогоо тэрэ тэмдэглээ.

ЛОНДОН. Хоёр немец гүрэнэй нэгэдэхын тула шухала байдал хангаха хэрэгтэй гээд Британиин правительствын хүсэл эрмэлзэл зүбтэй гэжэ Великобританиин премьер-министр М. Тэтчер хэлэһэн байна. Энэ шухала асуудалые шиидхэхэдээ, илалта туйлаһан гүрэнүүд болохо СССР-эй, США-гай, Франциин, Великобританиин, мүн НАТО-гай гэшүүн-оронуудай аша туһые тоонгүй байжа болохогүй гэжэ тэрэ «Санди таймс» газетэдэ интервью үгэхэдөө мэдүүлбэ.

ҺУНГАЛТЫН УРДА ТЭЭХИ ТЭМСЭЛ

СОФИ. Амаралтын үдэр эндэ үнгэргэгдэһэн митингдэ 200 мянга шахуу хүн хабаадаһан байгаа. Энээгээр Болгариин демократическа хүсэнүүдэй холбоон һунгалтын урда тээхи тэмсэл эхилбэ. Оппозициин ямар программатай байһан тухай юрэнхы ойлгомжо абаха арга митинг дээрэ баталагдаһан тогтоол олгоно. Оппозици «Хоёрдохи Болгариин Республикын, шэнэ гүрэн түрын ба шэнэ Конституциин» түлөө тэмсэнэ. Оронтоёо ондоо туршалгануудые хэхые оппозици хүсэнэгүй, эрхэ сүлөө, үмсын зөөри, дэлгүүрэй ажахы болон олон партиһаа бүридэһэн байгуулалтые хүсэнэ.

Соёлой һонин

ЕРЫТ НААШАА ЁОХОРТОО...

Үнгэрэгшэ гарагай хоёрто — нэгэн шэнын үдэр үдэшын 6 сагһаа эхилжэ, Сагаан һара, Сагаан морин жэл угтаалгын найр наадан Буряадай гүрэнэй опера болон балетэй академическа театрай ордон соо болобо.

Олоороо суглараһан айлшадые шаршуу торгон дэгэлтэй буһэтэйшүүл (В. Гунзынов, Б. Баяртуев) угтажа абаад, Сагаалганаар, уг гарбалаймнай хэрүгһаа сахижа ябаһан ёһо заншалаар ерээдүйн һайн хуулита һайндэр боложо тодорһон ушарые харуулхань амаршалжа, һайн һайхан үреэлнүүдые хэлэбэ. Ордоной хажуудахи талмай дээрэ түүдэг носоогдожо, найр наадан эхилһэнэй тоологдоод, хүн зониие орохынь урибa. Буряад хубсаһатай хүбүүд, басагад заншалта үреэл хэлэжэ, түрэл һайхан дуунуудаа дуулажа, хүндэмүүшэ ёһоор угтахадаа, бүгэдые хоймортоо гаража һуухые урина.

Урдань буряад зоной хайшан гэжэ Сагаалгание үнгэргэдэг байһые харуулһан зүжэглэлэй үзэгдэл эхилнэ. Найман ханатай һэеы гэр һаа шэмэглэгдэһэн тайзан дээрэ буряад айлайхи (Б. Баяртуев, В. Дамбуева) һайндэртэ бэлдэжэ, айлшадай буухые хүлеэнэ. Арадань һэеы гэрэй тоонтоһоо арбан хоёр жэлэй һүлдэ болоһон амитад зураатай.

Удаашьегүй хүндэтэ айлшад буужа, буряад ёһоор золгожо уулзаба. Сагаалганай амаршалга, үреэлнүүд хүлеэгдэжэ, айлшад «хоймортоо» уригдажа һууба. Нютаг голой аха захатанда (РСФСР-эй габьяата артист А. Арсланов) сагаан эдеэнэй дээжэ баригдаба. Хүн зоноо үбгэжөөл Сагаан һараар амаршална. Ивалгын дасанай ламбагай (Ц. А. Дашацыренов) хүн бүхэнэй элүүр энхын, амгалан байдалай түлөө уншалга уншажа, һүн сэржэм үргэбэ. Удаань хүн зондо эдеэнэй дээжэ баригдажа, найр наадан эхилнэ. Шамбай хүбүүд хониёо һайхан хоолойгоо туршажа, дуу эхилхэдэнь, басагад, бэрэздүүд дэмжэжэ, дуу шүлэгэй сэнхи эхилбэ. «Тоолэйн хүндын дуун», «Хүримэй дуун», «Эрэбэд соохор», «Занданхан бурээтэй ташуур», «Сэлгээхэн Мозоймнай» гэхэ мэтэ арадай дуунууд дуулагдаба. «Мори урилдаан» гэжэ хатарай удаа морингой соло дуудалга гүйсэдхэгдөө һэн.

Энэ үедэ дуутай шуутэй айлшад (В. Гунзынов, РСФСР-эй арадай артист С. Раднаева, монгол айлшан Батшулуун) буужа ерээд, бүришье хүхюутэй зугаатай болоодхино. Монгол оронһоо Сагаалганаар бүүһан айлшамнай морин хуур дээрэ шадамар бэрхээр наадаһаа һанаа харуулжа, бүгэдые баясуулба. Мүн С. Раднаевай «Улаан ташуур» гэжэ монгол арадай дуу дуулахада, Батшулуун морин хуураараа дэмжэн наадажа үгөө һэн.

Тайзан дээрэ удаа дараалан спортын дуулад гаража, буряад һайхан дуунуудаа дуулаа. Жэшээлбэл, Буряадай АССР-эй арадай артист Б. Бороев Аригуун-Буубэй болоод, «Хушуунда сагаан» гэжэ арадай дуу гүйсэдхөө, Буряадай АССР-эй арадай артистка С. Дашацыренова Арюун-Гоохон боложо дуулаба. СССР-эй арадай артист Д. Дашиев Буряадай АССР-эй габьяата артистка В. Базарова хоёр «Эжэл гэнсэм эрээрээ», Буряадай АССР-эй габьяата артист М. Раднаев «Ивалгамни», республикын арадай артист Л. Шоболов «Дуулан мэтээ...» гэжэ дуунуудые дуулажа, харагшадай альга ташалгаар үдэшэгдөө.

«Уряал» ансамблиин гэшүүд «Ерыт наашаа ёохортоо» гэжэ хүн зониие уряад, фойе соо ёохор наадан «хушуурна». Хүдэр шамбай эрэшүүл һээр шаажа, хүсэ шадалаа туршахадань, хүн зон һонирхожо, дүхэриг болон тойрошобо. Хүтэлбэрилэгшын соносхоһоной ёһоор, нэгэ дахин шаахын түхэриг табигдаха, тиихэдээ улаан гараара шааха байгаа. Түрүүшын хоёр һээрэ Хурамхаанай аймагай Бархан нүүрэнэй Александр Дугаров жагсаагүй хуха шааһаа, эрэшүүлые зориглүүлбэ. Тэхэдэй аймагай Тосоо нютагта түрэһэн Василий Гыргенов удаадахи һээрые хахад, байсэн энэ наадандэ дүй дүрэтэй байһанаа гаршэбэ. Бэрэг найн амба сарай һээр наадахы табигдажа, эрэшүүд хэды-хэды шаагаад, хүлэжэ биранүүд, тарха нэжэрэн, дүхэригһоо гарежал байба. Энэ һээр хухалһан хүндэ бэрюүлэгдэхэ шангай мүнгэншэ нэмэгдэ «Бэрюубшетэйхан» болобо. П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищийн һурагша Ага нютагай хүбүүн Жэмсаран Сагаев эршэтэйхэнээр делайжа бүтэрхэдэ, тэрэ һээрые хухалжэрхибал даа...

Иигэжэ республика доторнай Сагаалганай найр наадан хаа хаанагүй боложол байна.

Г. ДАГБАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Сагаалганай амаршалга [Б. Баяртуев, Буряадай АССР-эй арадай артист Ц. Бадмаев]. 2. «Уряал» ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. Дамбуева «Хуримай дуу» дуулана.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

«САГААН ҺАРЫН ДАНГИНА» ХААНА БЭ?

Улаан-Үдын кооперативна техникумэй актова зал соо энэ үдэр хүн зон олон байгаа. Ушар юуб гэбэл, тус техникумэй ба кооперативна училищиин 14 һурагшад хоорондоо мүрысэжэ, өөһэдынгөө дундаһаа «Сагаан һарын дангиные» элирүүлхэ хүсэлэнтэй һэн.

Энэ конкурс һайн бэлдхэлтэй байгаа гэжэ нэн түрүүн тэмдэглэлтэй. Зал соо ханануудтань Сагаалган тухай ханын газетэнүүд үлгэгдэнхэй, тайзаншье гоёор шэмэглэгдэнхэй һэн. Энэ конкурсые эмхидхэлгэдэ спонсорнуудшье олдоо. Кооперативна худалдаа наймэанай городской нэгэдэл колхозно түбэй дэлгүүр спонсорнууд боложо, конкурсые эмхидхэлгэдэ мүнгэ, зөөри гаргахаһаа гадна, өөһэдынгөө шангуудые тогтоогоо. Тиихэдэ конкурсые эмхидхэлгын бүлэг эдэбхитэд жэнхэни буряад хэлэн дээрэ сценари зохёохоһоо байхэ, конкурсант басагадай хэрюусаха асуудалнуудые таатай зохидоор бэлдээ гэжэ мүн лэ тэмдэглэмээр. Дангинанарай конкурсдо хабаадаһан басагадай арга шадабариие сэгнэхэ бараг һайн жюри эмхидхэгдээ гэжэ ажаглэмаар.

Мүрысөөнэй дүримэй ёһоор, «Арадай аман зохёолой заншалнууд», «Буряад эдеэ хоолой дээжэ», «Буряад арадай хубсаһа хунар», «Буряад арадай түүхэ», «Буряад дуу, хатарнууд» гэһэн зүйлнүүдээр басагад арга шадабаряа харуулаа.

Конкурсдо түрэл арадайнгаа үндэһэн хубсаһа хунар түхеэржэ үмдэһэн 14 басагад яһала бараг бэлдхэлтэй байгаа. Жэшээлхэдэ, түрүүшын конкурсдо буряад арадай үреэлнүүдые айладхахадаа, сугларагшадые Сагаалганаар амаршалжа, мэндэ һайн ябахыень арадайнгаа жэнхэни сэсэн үреэлнүүдээр тэдэниие баясуулаа. Мүн лэ энэ конкурсын хэмжээн соо оньһон үгэнүүдые сэжэжэр хэлээ. Тиихэдээ арадайнгаа ажалша бэрхэ, үнэн сэхэ шэнжэ шанарнуудые шадамараар харуулжа шадаһан байна.

Эдеэ хоол бэлдэхэ мүрысөөн. Басагад оролдожо, элдэб янзын табагуудые бэлдээ. Талхатай шүлэн, бууза, тараг, үрмэн, сүсэгы, бообо, аарса гэхэ мэтын табаг бэлдэжэ табяа. Тиихэдээ өөһэдынгөө бэлдэһэн табагые яагаад түхеэрээб гэжэ хөөрэжэ үгэһэн байна. Арадайнгаа үндэһэн хубсаһан, түүхэ тухай бараг һайн мэдэсэтэй байһанаа харуулаа. Дуунуудые, хатарнуудые мүн лэ арга шадабаряараа гүйсэдхөө. Эдэ басагадай багахан амжалтануудые сугларагшад халуун альга ташалгаар дэмжэжэ байһаниинь урин зохидоор үзэгдөө һэн.

Конкурсын дүнгүүдээр бусадһаа олон балл абаһан Зоя Бардуева техникумэйнгээ «Сагаан һарын дангина» болобо. Тиигэжэ иимэл нэрэтэй республиканска конкурсдо хабаадаха боложо, мүнгэн һиихээр. франц духигаар шагнагдаба. Эн…

ХҮҮГЭД ХҮХЮУНЭЭР ҺАЙНДЭ…

Улаан-Үдын П. П. Постышевой нэрэмжэтэ Пионернүүдэй ордон соо 1-дэхи интернат һургуулиин дэргэдэхи искусствын 8-дахи һургуулиин һурагшад Сагаалганда зорюулагдаһан концерт харуулба.

Искусствын 8-дахи һургуулиин директор, РСФСР-эй габьяата артистка К. Д. Шулунова амаршалгын үгэ хэлэхэдээ, сугларһан багашуулда иигэжэ захиба:

— Ерээн Сагаан морин жэлдэ хүхюун зугаатай ябагты. Элүүр энхэнүүд, портфель соохи дэбтэрнүүд соотнай гансал «эрхим» гэһэн сэгнэлтэнүүд байг. Хододоо журамтайнууд, гэртэхиниэ, багшанараа баясуулжа ябагты!

Удаань концертын түрүүшын номерто «Амаршалга» гэжэ хүгжэмтэ хореографическа композици харуулагдаба. Хүхэ торгон хадагуудые бариһан хөөрхэн басагад уян нугархайгаар хатаржа, сугларагшадые амаршалаа. Искусствын һургуулиин һурагшад энэ концертын үедэ гоёор дууладаг, хатардаг байхаһаа гадна, түрэл хэлээ, түүхэ домогуудаа һайн … шэлээ. Жэшээ болгон… нара хараабб?» гэжэ … руулһан композици … һэн. Энэ номерто … болоһон амитадай … сагад шадамар бэрх…

Гурбадахи классай … това, Р. Дашидоржие… орёо хүндэ хүгжэмэй … мент дээрэ буряад … сэдхэжэ, бэлиг шада… дахи классай һурагш… «Сагаалган», «Манай … нуудые дуулажа, … һайшаагдаа һэн. 1-д… Альбина Бадмажапов… евэ хоёр «Чебурашка… мүн альга ташалгаар … тарай бүлэг уян нуга… гүйсэдхээ һэн. Жэшэ… узбек арадай хатар, … мэтэ болоно.

ҺОНИРХОЛТОЙГООР ЭМХИДХЭ…

Улаан-Үдын П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ концертнэ зал соо Сагаалганай һайндэртэ зорюулагдаһан концерт арадай уран һайханай коллективүүд харуулба.

Хонгёо һайхан лимбын аялга зэдэлээд, урихан шарайтай буряад басаган тайзан дээрэ гаража, бүгэдые сагаалганаар, Сагаан морин жэлээр амаршалжа, үреэлэй һайхан үгэнүүдые хэлээ. Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай артистнууд арбан хоёр жэлые харуулһан амитад боложо наадаба. Пурбо Дамирановай «Сэлмэг үдэшэ» гэжэ дуу Н. Лхасаранова ирагуу һайханаар дуулаа. Байгал шадарай шэмээшэгүүдэй арадай фольклорно ансамблиин харуулһан хоёр номер харагшадта ехэтэ һайшаагдаа. Буряад арадай хүгжэмэй инструментнүүдэй «Алтаргана» ансамбль буряад аялгануудые һайханаар гүйсэдхөө.

Гадна энэ концертд… лоһон «Лотос», «Бул… ансамбльнууд хабаа… Ордын автономито … коллектив, Зэдын ра… жэ арадай ансамбль… далсажа, бэлиг шада… на.

Эндэ тогтожо тэм… дэ, энэ һайндэртэ … гаа. Сагаалганай урд… лэймнай хоёр театрт… лет абаха аргагүй ба… цертнэ залда сагаа… үнгэргэгдөө һаань, е… лэ байха һэн. Эндэ (… гын эмхидхэлэй кон… юумэн биил ха гэжэ…

МУЗЕЙ ЮУНДЭ МАРТАГДААБ?

Бэшүүрэй районой Шэбэртэ нютагта гурбан жэлэй саана хизаар ороноо шэнжэлгын багахан музей дунда һургуулиин байшангай нэгэ таһалгада бии болгогдоһон юм. Энэ ушар угсаата зонойнгоо баян түүхэтэй, ёһо заншалтай, байгаалиингаа баялигтай, ажалай ба дайнай ветерануудай алдарта хэрэгүүдтэй, нютагайнгаа бэлигтэ хүнүүдтэй залуу үетэниие танилсуулжа, тэдэнэй саашанхи хүмүүжүүлгэдэ нилээд ехэ нүлөө үзүүлхэ жэшээтэй һэн.

Сагһаа урид наһа бараһан Буряадай мэдээжэ поэт Дондок Улзытуевай 50 наһанай ойе 1986 оной декабрь һарада нютагаархидтайнь хамта Буряадай бүлэг уран зохёолшод, дуушад тэмдэглэлсээ бэлэй. Тиихэдэ музей соо нютагай уран зурааша ба уран зохёолшо Дамдин Дамбиевай зураһан Ц. Дон Д. Улзытуев хоёрой томо портредүүд үлгөөтэй, тэдэнэй зохёолнууд табяатай, урданай байдалай элдэб зүйлэй зэр зэмсэгүүд, байгаалиие харуулһан булан гэхэ мэтэ экспонадууд дэлгээтэй, Ц. Галановай бэлэг болгожо бариһан өөрынь номууд мүн лэ эндэ табяатай байгаа агша һэн.

Музейн гэр байрын тон багаханшье, эхин табигдаһан экспонадуудайнь үсөөхэншье һаа, ехэхэн түхеэрэлгын ажал хэгдэһэн байгаа бэлэй. Саашадаа нютагаймнай зоной оролдолгоор, засаг түрын хүсөөр энэ музей һалбаран хүгжэхэ аабза гэһэн найдал тиихэдэ зосоомни түрэһэн юм. Зүгөөр һаяхан Шэбэртээрээ ябахадаа, музейдэнь ороһомни, тэрэмнай огто мартагдажа хаягдашаһан, һандаржа, хэндээшье хэрэггүй болошоһондол үзэгдэбэ. Шаланьүни галабай һэлгэгдээгүй аад, үмхиржэ доошоо унажа эхилээ. Уһаар халаагдадаг батарейнь гү, али соргонуудайнь тэһэ дэлбэрхэдэ, уһан сэсэрээд, зарим экспонадууд уһанда орожо, уршыжа шарлашаһан байна. Иимэ ушар Шэбэртын сельсоэ Соведэй, Бэшүүрэй совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, мүн дунда һургуулиин багшанарай, ниитын хэрэгтэ хабаатай уялгатанай энэ музейдэ хайхарамжагүйгөөр хандаһанай гэршэ болоно гээшэ. Тиимэһээ эдэ эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд хамтаржа, энэ музейгээ ондоо гэртэ оруулжа, һэргээхэ арга болоожонуудые түргэхэн бэдэрхэ байгаа. Гадна музейдэ тусхай харюусалгата нюурай тушаал бии болгоо һаа, ямар гээшэб гэжэ хаража үзэхэдэ яанаб?

Һаяхан Хориин районоор ябахадаа, хоёрдохёо баригдажа эмхидхэгдэһэн хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ (түрүүшынхинь түймэртэ шаташоо) орожо хараа һэм. Тэндэнь директорэй, харюуһашадай уялгатай хүнүүд хүдэлнэ. Олон залнууд соонь Ангагай дасанай македһээ, һэеы гэрһээ эхилээд, мүнөөнэй байдалай түхэл шэнжые харуулһан экспонадууд табяатай. Газаань ехэ һаробша доронь арһа элдэдэг талхи, гар тээрмэһээ захалаад, шарга, тэргэ мэтын — ажабайдалда хэрэглэгдэдэг зэр зэмсэг бии.

Шэбэртэдэ тиимэ ехэшье бэшэ һаа, хизаар ороноо шэнжэлгын булан эмхидхэжэ эхилбэл, тэрээ гаргашыншье, арга боломжыншье талаар дэб дээрэ таарамжатай байха һэн гэжэ һанагдана. Тэрэнь, жэшээлхэдэ, «Нютагаймнай хүнүүд», «Тоонто газарай түүхэһээ», «Алдар солын булан» гэхэ мэтээр нэрлэжэ боломоор байгаа. Энэ булан дань Ц. Дон, Д. Улзытуев, революцида хабаадагшад, хамтын ажал эхилээшэд, дайнда унаһан хүбүүд, дайнай ба ажалай ветеранууд гэгшэдһээ гадна, нютагай суута ажалшадай, наука, литература ба искусствада бэеэ зорюулһан нютагуудаймнай, уһа голнуудаймнай хүбүүд, басагадай намтар байха ёһотой гэжэ һананаб. Тэдэнэй тоодо Юрий Рандалов, Цырен-Дондок Шагжиев, Владимир Жалсанов, Бальжинима Намдаков, Дамдин Дамбиев, Цырен-Дондок Хамаев, Юрий Ирдынеев, Арья Дашиев, Ольга Аюрова, Лариса Егорова болон бусад мэдээжэ хүнүүдэй намтарнууд оролсохо байгаа.

Тиин энэ булангай гү, али музейн саашанхи ябадалда ВООПИК-гой республиканска таһаг, тэрэнэй харюусалгата секретарь Анатолий Дамбаевич Жалсараев һанаагаа хандуулжа, хубитаяа оруулха байха гэжэ найдамаар.

В. ДАБАЕВ.

ҮРГЭН ДЭЛИСЭТЭЙГЭЭР ҮНГЭРӨӨ

Мүнөө жэлдэ Сагаалганай һайндэр урда жэлнүүдэйхиһээ эдэбхитэйгээр үнгэргэгдэһэн байна гээд абаһаар тэмдэглэхэ шухала. Аймагаймнай нютагуудта «Сагаан һарын» һайндэрэй болоһоной удаа түб Хори һууринда Сагаалганай найр наадан үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэгдээ һэн. Тэрээндэ хабаадалсахаяа хүдөө нютагуудһаа коллективүүд ерэһэн байна. Жэшээлхэдэ, Ашангаһаа, Буламһаа арадай аман зохёолой коллективүүд, Хасууртаһаа шэмээшэгүүдэй ансамбль ерээ юм.

Районно соёлой байшангай урдахи талмай дээрэһээ һайндэр эхилээ. Талмайн тэг дунда түүдэг табигдаа һэн. Тиигээд гэнтэ хэзээр моритон гаража ерэбэ. Энэ хэдаа Хориин 11 отогой түлөөлэгшэд бууба гээшэ. Тэдэниие үндэр наһатай аха заха үбгэд хүндэмүүшээр угтажа абаа һэн.

Удаань һайндэр соёлой байшангай нэгэдэхи дабхарта үргэлжэлүүлэгдэбэ. Тэндэ буряад һэеы гэр табяатай байна. Гэрэй хойморто сагаан үбгэн дабшалжа һуунхай. Эндэ орожо ерэһэн зондо ногоон сайһаа амсахыень, сагаан эдеэнэй дээжэһээ хүртэхыень урина.

Шагай наадан, бүхэ барилдаан олоной анхарал татажа, ехэтэ һонирхуулаа. «Сагаан һарын дангина» гэһэн конкурсын дүнгүүд согсологдобо. Тиихэдээ Удинск һууринда ажаһуудаг медсестра Ирина Зугдырова эгээл һайхан басаган гэжэ тодорһон юм.

Энээнэй удаа сценэ дээрэ ехэ концерт харуулагдаһан байна. Нютагуудһаа ерэһэн коллективүүд, аймагай түбэй уран һайханай коллективүүдэйхид «Нэран-Хада» ансамблиин гэшүүд нютагаархидаа сагаан һараар амаршалжа, дуу, хатар олоор гүйсэдхөө.

Л. ДАМШЕЕВА,
райсоведэй соёлой таһагай методист.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Сагаан һарын хүндэлэлдэ зорюулагдаһан элдэб хэмжээ ябуулганууд эмхидхэгдэһэн гээшэ. Энэ талаар Буряадай уран зохёолшод мүн эдэбхи үүсхэл гаргажа, хотын һургуулинуудта болон библиотекэнүүдтэ хэдэн уулзалгануудые үнгэргэһэн юм.

Улаан-Үдын 4-дэхи һургуулиин багшанартай, аха классуудай һурагшадтай республикын Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Дамдинов, поэт Б. Жигмытов уулзаа һэн. Тэрэшэлэн 17-дохи һургуулида болоһон уулзалгада поэдүүд Б. Дугаров, В. Липатов хабаадаа. Эдэнэр энээнһээ гадна, 32-дохи һургуулида иимэ уулзалга үнгэргөө һэн. 47-дохи һургуулиинхид мүн Б. Дугаров, А. Улзытуевтай уулзаа. Ахамад уран зохёолшод Г. Чимитов, Ц. Жимбиев гэгшэд 42-дохи һургуули ошожо, һонирхолтой уулзалга эмхидхэбэ.

Д. ДЫЛГЫРОВ.

СПОРТ

БАРИЛДААНАЙ ХИБЭС ДЭЭРЭ

** Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын ехэ мүрысөөн Иранай ниислэл — Тегеран хотодо һаяхан боложо дүүрэбэ. СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ манай республикын түлөөлэгшэд ороһон байгаа. Профсоюзуудай спортын бүлгэмэй тренер, уласхоорондын классай спортын мастер Сергей Замбалов энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадахадаа, 52 килограммай шэгнүүртэ хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаба. «Динамо» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, спортын мастер Андрей Матюнов эгээл хүнгэн шэгнүүртэнэй дундаһаа табадахи һууридa гараа.

** Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар «Интернационал» гэжэ уласхоорондын заншалта мүрысөөн Улаан-Баатар хотодо болобо. Социалис оронуудай 100 гаран барилдаашад хабаадаһан байгаа. Буряад ороной арба гаран барилдаашад заншалта мүрысөөндэ хабаадаба. Манай командаһаа дэлхэйн чемпион, СССР-эй спортын габьяата мастер Борис Будаев, сэрэгэй алба хаагша спортын мастер Виктор Монсонов гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ хоёрдохи һууринуудые эзэлһэн байгаа. Б. Будаев Ази түбиин чемпион — монгол бүхэ Амраа гэгшэдэ очкогоор диилдэбэ. Улаан-Үдын авиационно заводой хүдэлмэришэн, спортын мастер Александр Бардаханов 62 килограммай шэгнүүртэ гурбадахи һуури эзэлээ.

** Залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Орджоникидзе хотодо боложо, Улаан-Үдын гарнизоной сэрэгэй алба хаагша, спортын мастерта кандидат Дэлгэр Базаржапов 52 килограммай шэгнүүртэ онсо шалгаржа, чемпион болобо. Даша Гармаев удаадахи шэгнүүртэ хоёрдохи шанда хүртөө.

** Залуушуулай дунда спортын энэ зүйлөөр «Динамо» бүлгэмэй Түбэй соведэй мүрысөөн мүн лэ эндэ боложо, Улаан-Үдын 9-дэхи һургуулиин 11-дэхи классай һурагша Леонид Ширапжалсанов 52 килограммай шэгнүүртэ хоёрдохи һуури эзэлбэ. Багшанарай институтай студент Максим Молонов энэ шэгнүүртэ табадахи һууридa гараһан байгаа. Ербановай нэрэмжэтэ совхоз-техникумэй һурагша Ринчин Улзытуев эрхим зургаанай тоодо ороһон байха юм.

** Залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар ВЦСПС-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Хойто-Осетиин ниислэл хотодо үнгэргэгдэжэ, багшанарай институтай студент Владимир Жалсараев 68 килограммай шэгнүүртэ бронзо медаляар шагнагдаа. Тиигэжэ эдэнэр бултадаа залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мартын 6-һаа 10 хүрэтэр Орджоникидзе хотодо болохо мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

** Эдиршүүлэй дунда классическа барилдаагаар РСФСР-эй Арадай эрдэм һуралсалай министерствын түрүү һуури эзэлхын түлөө зоноын мүрысөөн Магадан хотодо болоо. Республикын ниислэл хотын 49-дэхи һургуулиин һурагша Михаил Федотов 65 килограммай шэгнүүртэ илалта түйлаба. Түмэр замай техникумэй һурагша Андрей Петухов өөрынгөө шэгнүүртэ хүндэлэлэй табсангай хоёрдохи шатада гараһан байгаа.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

Кино, те…

Театр оперы и балета
Праздник Белого месяца (театрализованное представление)— в 18.

Бурятский театр драмы имени Х. Намсараева
Сагаан һарын найр (Праздник Белого месяца)— в 18.

«Дружба»
Дикая собака Динго — в 9-40, Дежа-Вю — в 11-40, 14, 16-20, 18-40, 20-50.

«Родина»
Мультфильмы — в 10, 16, Влюбленный мужчина — в 12, 14, 21-40, Зита и Гита (2 серии)— в 18-20.

«Прогресс»
Красный зал — Деже-Вю — в 9-30, 11-50, 14-10, 16-30, 18-50, 21-10. Зеленый зал — До свидания, дети — в 9-30, 11-30, 13-30, 15-30, 17-30, 21 Личное дело Анны Ахматовой — в 19-30.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «120 минута». 9.35 — «Под ступеньками» — уран һайханай фильм. 10.45— «16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 11.30 —«Балет, Балет». 12.30— Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ. 13.30— Время. 17.30— Шэнэ экономическа эрхэ байдалда Загорскын барилгын «Березка» кооперативай хүдэлмэри тухай. 18.50— Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 18.55— Соведүүдтэ — засаг! 19.25— Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 19.30— Время. 20.00—«Сколько стоит идея»—баримтата фильм. 20.30 — Фотоконкурс. 20.35— Леонид Быковэй фильмүүд ба рольнууд. «Аты-баты шли солдаты!» — уран һайханай фильм. 22.00 — Время. 22.30— Томат ургуулха шэнэ арга тухай очерк. 22.40 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 22.55— «Хараа бодол».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Объективтэ — ан амитад. 9.35, 10.35— Хүгжэм. 4-дэхи класс. 10.05, 11.05 — Англи хэлэн. 11.35, 12.35— Оршон тойронхи дэлхэймнай. 11.55, 12.55— Баримтата фильм. 12.05— Англи хэлэн дээрэ онтохон. 13.05—«Совесть»—5 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 14.30— Гурэнэй П. Вирсын нэрэмжэтэ УССР-эй хатарай академическа ансамблиин концерт. Улаан-Үдэ. 17.30 — Мультфильм. 18.00— Буряад хэлэнэй хэшээл. 18.35—«Байгал». Түбэй һунгуулиин комиссиин гэшүүд дамжуулгада хабаадаха. 19.00—«Энэрхы сэдьхэл»— үргэмжын үдэшэ (сэхэ дамжуулгаха). МОСКВА. 22.00— Тамаралгаар СССР-эй чемпионат. 22.30— Бултанай эрхилхэ спорт.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси дээрэһээ ТАСС-ай корреспондентнүүдэй бэшэһэн тоосоон «Газар тухай Хуули баталагдан абтаба» гэһэн гаршагтайгаар газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаһанай нээлтэ дээрэ ниитэлэгдэбэ.

«Һунгалта тухай Хуулиин хазагайруулагдаад байбал» гэжэ гаршагтай статьягаар Буряадай АССР-эй юстициин министрэй орлогшо Цыганковагай «Һунгалта тухай хуулиин хазагайруулагдаһан байбал» гэжэ гаршагтай статья газетын номерой нэгэдэхи хуудаһанда олоной һонорто байха.

РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй болон нютагай Соведүүдэй арадай депутадта кандидадуудай ажал хэрэгүүд болон тэдэнэй программанууд тухай хөөрэһэн зураглалнуудай суглуулбари газетын хоёрдохи болон гурбадахи хуудаһануудта ниитэлэгдэбэ.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-06; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школы—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—95-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана в … ской типографии издательства Бурятской [illegible] ректор 2-40-45. Н-04333. Зак. №